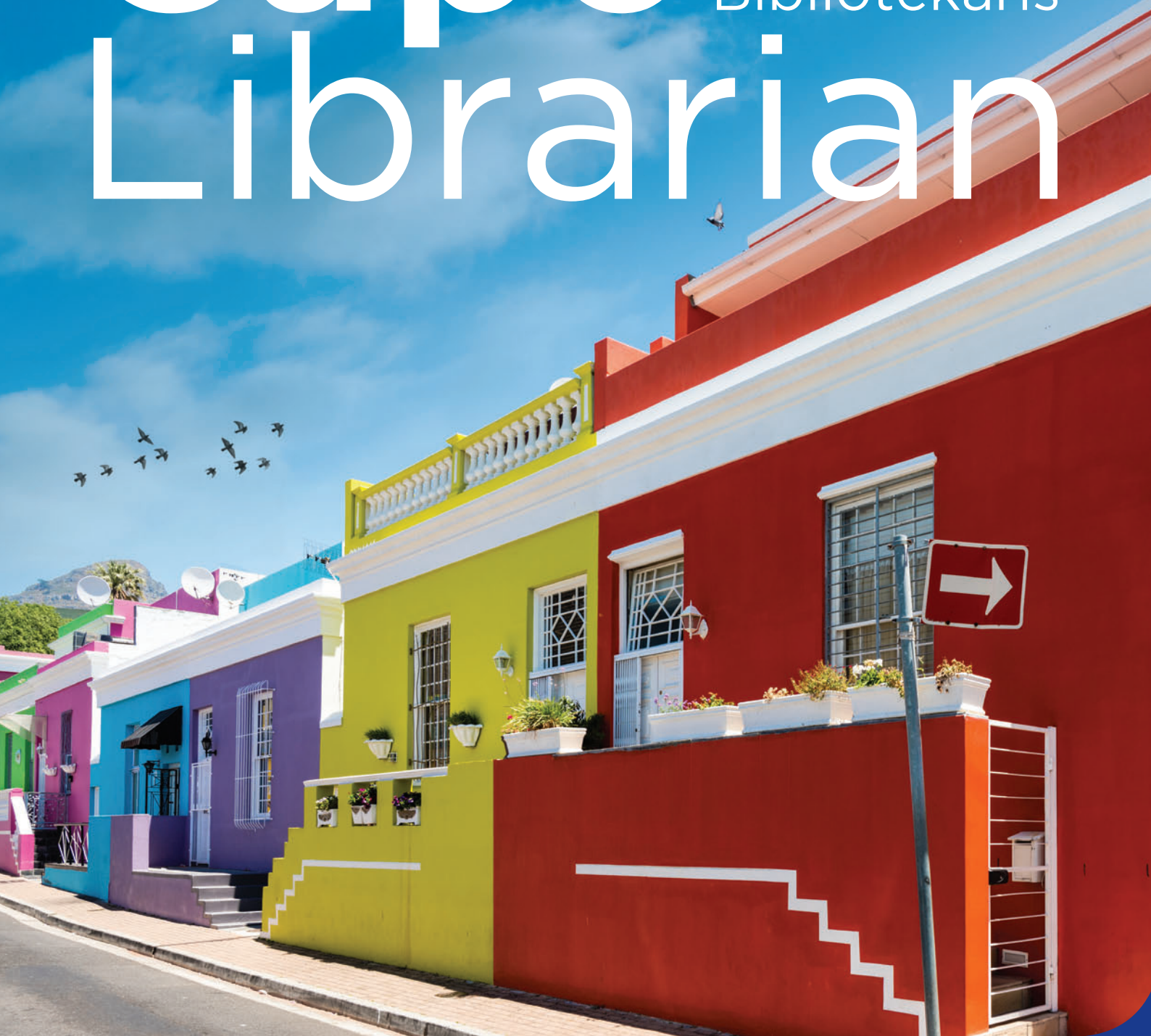

Cape Kaapse Bibliotekaris Librarian

Western Cape
Government

Cultural Affairs and Sport

May/June 2020
Volume 64 | No. 3

CONTENTS | INHOUD

HOOFARTIKEL

'n Naweek by Dana Snyman op Jacobsbaai 4
Francois Verster

COLUMNS | RUBRIEKE

BOOK WORLD | BOEKWÊRELD

JM Coetzee: A fine mind, a formidable intellect 10
Angelo Fick

Tannie Koelsoem Kamalie se kombuis is leeg 14
Hanti Otto

Declare books essential goods and help build literacy during the lockdown 16
Siphiwo Mahala

'Within these walls, information runs deeper and wider than any other place on earth' 18
Wim Els

Bloubloed-liefde vir Oranjerivierafrikaans 24
Angela Bromkamp

REVIEWS

Book reviews | Boekresensies 28
Compiled by book selectors

GENRE

Nuwe Afrikaanse tienerfiksie 36
Saamgestel deur Stanley Jonck

THE ARTS

The tricolour bag that came to symbolise migration 42
Malibongwe Tyilo

TUSSEN DIE LYNE

Die tekens van die (Corona) tye 46
Stefan Wehmeyer

NUUS

Literêre toekennings 2

ON THE COVER: BO-KAAP

The Bo-Kaap (*above the Cape* in Afrikaans) is an area of Cape Town, South Africa formerly known as the Malay Quarter.

It is a former township, situated on the slopes of Signal Hill above the city centre and is a historical centre of Cape Malay culture in Cape Town. The Nurul Islam Mosque, established in 1844, is located in the area. Bo-Kaap is known for its brightly coloured homes and cobble stoned streets. The area is traditionally a multicultural neighbourhood, and most of its population identify as Muslim.

According to the South African Heritage Resources Agency, the area contains the largest concentration of pre-1850 architecture in South Africa, and is the oldest surviving residential neighborhood in Cape Town.

en.wikipedia.org

EDITORIAL

Since seeing the light in 1998 Spencer Johnson's **Who moved my cheese?** has become *the* change management bible for companies the world over. (Similarly the book's bulk sales to corporate giants have also come to signal the softening up of soon-to-be redundant employees about to receive their marching orders.)

Yet no amount of moving — or cheese-munching — could ever prepare the world for the tumultuous past three months, where the corona virus turned everything that was once familiar into a distant memory overnight.

Everything has changed; from the way we work, travel, shop, relax and engage. In its devastating wake, the virus has left millions out of work — and out of hope. It has also euthanised industries that have through the birth of competing technologies, been left teetering on the edge for the past few years. The South African print magazine industry, in particular; which relies on revenue from businesses that need to be open to be able to advertise and sell their products, has suffered serious casualties, and you can be sure that there will be more to follow.

While not funded through a commercial model, even the **Cape Librarian** has had to adapt to the challenges of the day; and will as of this issue, after 63 years of pride of place on shelves, coffee tables and periodical sections, no longer exist as ink-blotted pages bound together. This, then, is somewhat of a collector's item; the very last of its sort and representative of the end of an era; its last days sadly characterised by the strands of its own obsolescence only growing stronger relative to the introduction of every new innovation in digital publishing.

For some, this is a tragedy; for others, it was an inevitability. A move to keep with the times, or to survive. But also an opportunity to regroup and reinvent.

The tears cried and flowers sent in commiseration, were delivered by email or Whatsapp. Which seems oddly appropriate given the times we live in — and the fact that I've not seen the inside of my office for the past three months.

Welcome to the new world.

The Cape Librarian is published on the Department of Cultural Affairs and Sport website.

sedert sy verskyning in 1998, is Spencer Johnson se **Who moved my cheese?** tot *die* bybel van organisatoriese verandering vir maatskappye regoor die wêreld verhef. (Terselftertyd het dié boek se grootmaatverkope aan korporatiewe reuse ook oor tyd al hoe meer die sagmaak van werknemers wat binnekort oorbodig verklaar gaan word, voorafgegaan.)

En tog bestaan daar nie genoeg wegvattery — of kaas-kouery — om ons te kon voorberei vir die warboel van die afgelope drie maande nie; waar die coronavirus alles wat eens bekend aan ons was, in 'n oogwink na 'n vae verlede verlede omvergegooi het.

Alles het verander; van hoe ons werk, reis, inkopies doen en met mekaar omgaan. Die verwoestende gevolge van die virus het sy tol veral geëis op werksgeleenthede — en op mense se hoop. Dit het ook bedrywe wat deur die bekendstelling van nuwe mededingende tegnologie, en oor die jare reeds op die afgrond gestaan het, die doodskoot gegee. Spesifiek die Suid-Afrikaanse drukmedia, wat staatmaak op die inkomste van besighede wat oop moet wees om hulle produkte te kan adverteer en verkoop, het erg deurgeloo, en gaan daar beslis nog slagoffers wees.

Hoewel die **Kaapse Bibliotekaris** nie kommersiële befonds word nie, is hy ook gedwing om aan te pas; en na 63 jaar se trotse bestaan op boekrakke, koffietafels en in naslaanafdelings, sal hy vanaf hierdie uitgawe nie meer bestaan in die formaat van gebonde, ink-bedrukte bladsye nie. Hierdie is dus 'n soort versamelitem; die heel laaste van sy soort en simbolies van die einde van 'n era; watsse laaste dae tragies gekenmerk is deur sy uitgediendheid wat dienooreenkomstig net versterk het relatief tot die implimentering van elke nuwe innovasie in digitale uitgewery.

Vir sommige, is hierdie 'n hartseer oomblik, terwyl dit vir ander 'n blote onvermydelikheid is. 'n Poging om saam met die tye te beweeg, of te oorleef. Maar ook 'n geleentheid om te herbesin en te vernu.

Die trane wat gestort is en die blomme wat uit meegevoel gestuur is, het almal per e-pos of Whatsapp opgedaag. Wat vreemd genoeg nogal gepas is in aggenome die tye waarin ons lewe, en die feit dat ek drie maande laas op kantoor was.

Welkom in die nuwe wêreld.

Die Kaapse Bibliotekaris word gepubliseer op die webwerf van die Departement van Kultuursake en Sport.

Editor | Redakteur

Braam Peens Tel: (021) 483-2446
Braam.Peens@westerncape.gov.za

Graphic design, cover design and photography | Grafiese ontwerp, omslagontwerp en fotografie

Wynand Coetzee Tel: (021) 483-2283

Contributor | Medewerker

Dr Francois Verster

Website | Webtuiste

http://www.westerncape.gov.za/your_gov/106

Online public access catalogue

<http://wc.slims.gov.za/desktop/desktopwc>

Address | Adres

PO Box 2108, Cape Town, 8000
Posbus 2108, Kaapstad, 8000

 @WCGovCas

Indexed in | Geïndekseer in

LISA (Library and Information Science Abstracts)
Library, Literature and Information Science
(EBSCOhost)

Reproduction and printing | Reproduksie en drukwerk

Academic Press

© Library Service © Bibliotekediens SA ISSN 0 008 5790

Editorial policy

The **Cape Librarian** is the house journal of the Western Cape Library Service and is published bi-monthly. Articles in the field of library and information science, library administration, news items, reviews and accession lists are included. The editorial staff reserve the right to edit, shorten, or rewrite any copy should it be deemed necessary. We cannot guarantee that unsolicited copy supplied will be published. Opinions expressed by contributors are not necessarily those of the Library Service. Copy for a particular issue must reach the editor two months in advance. Articles, letters and news items should be submitted directly to the editor.

Redaksionele beleid

Die **Kaapse Bibliotekaris** is die huisblad van die Wes-Kaapse Bibliotekediens en verskyn twee-maandeliks. Dit bevat artikels oor biblioteek- en inligtingwese, nuusberigte, resensies, aanwinstelyste asook praktiese artikels. Die redaksie behou hom die reg voor om, indien nodig, bydraes te redigeer, te verkort of te herskryf. Die publikasie van artikels wat nie in opdrag geskryf is nie, kan egter nie gewaarborg word nie. Die menings van medewerkers is nie noodwendig dié van die Bibliotekediens nie. Alle kopie vir 'n bepaalde uitgawe moet die redaksie twee maande vooruit bereik. Artikels, briewe en nuusberigte kan direk aan die redakteur gestuur word.

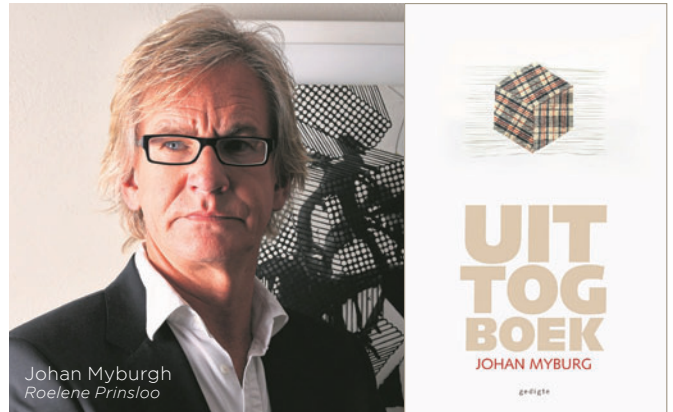
Braam

LITERÊRE TOEKENNINGS

Myburg met Hertzogprys bekroon

Die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns het sy pryse bekend gemaak. Die Hertzogprys is die vernaamste prestigeprys in die Afrikaanse letterkunde. Die prys is beperk tot oorspronklike letterkundige werk in Afrikaans en word jaarliks om die beurt toegeken vir poësie, drama en verhalende prosa op aanbeveling van die Akademie se letterkundekommissie.

Die digter en kunsskrywer Johan Myburg het die gesogte Hertzogprys vir poësie met sy bundel *Uittogboek* gewen. Johan Jack Smith, digter en redakteur van die tydskrif *Taalgenoot*, het die Eugène Maraisprys met sy debuutroman, **Zola**, gewen. Die skrywer Elsa Joubert wen die LW Hiemstraprys vir nie-fiksie met **Spertyd**, die slot van haar outobiografiese drieluik. JM (Johan) Bezuidenhout, bestuurshoof van die Leeuwenhof Akademie, ontvang die Elizabeth C Steijnmedalje. Die prys bekroon 'n leerkrag wat sy of haar opvoedingswerk deur die medium van Afrikaans doen en wat hom of haar onderskei het op die gebied van praktiese onderwys en opvoeding sowel binne as buite die klaskamer. Dr. Eben Cruywagen ontvang 'n erepenning vir radiodrama in Afrikaans. Die digter De Waal Venter wen die SA Akademieprys vir vertaalde werk met sy bundel *Vandag is boordensvol*, sy Afrikaanse vertaling van

gedigte deur die Suid-Amerikaanse digter Pablo Neruda. Die Protea Boekhuisprys vir beste geskiedenis-verhandeling in Afrikaans en die genl. Christiaan de Wet-beurs word toegeken aan Ruhan Fourie, verbonde aan die US, vir sy MA-verhandeling, *Beyers Naude 1915-1963: Die vorming van 'n dissidente Afrikaner*.

(*Die Burger*, 21/05/2020)

Wenners van LAPA se Jeugromankompetisie

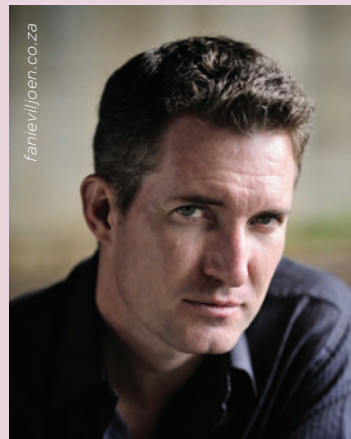
LAPA Uitgewers het op 26 Februarie 2020 tydens 'n glansgeleentheid in Pretoria die wenners van die Jeugromankompetisie 2019 aangekondig. Die Jeugromankompetisie word tweejaarliks aangebied.

Gesamentlike naaswenners is Maretha Maartens met **Bethel se berg** en Jan Vermeulen met **Baster**.

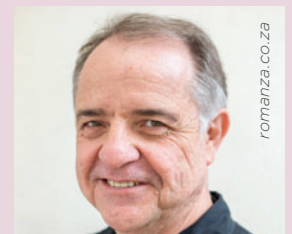
Bethel se berg is 'n historiese jeugroman in die styl van 'n memoire wat gaan oor Bethel, 'n jong tienermeisie in die 1980's wat saam met haar ma en sibbe in 'n kombi van dorp na dorp reis. **Baster** is 'n verhaal wat handel oor 'n seun wat met honde kan praat. Die roman vertel van die honde waarvoor hy lief is, maar ook die hondegevegte en geweld wat sy samelewing verseur.

Die wenner van 2019 se kompetisie is Fanie Viljoen met sy uitdagende, distopiese jongvolwasverhaal **Offers vir die vlieë**. Eliam en sy vriende is op pad na die Front om in die oorlog te veg waarvoor hulle al van kleins af brutale opleiding ontvang. Volgens die beoordelaars sal hedendaagse tieners in Suid-Afrika kan identifiseer met Eliam se worsteling rondom brutaliteit, geweld, marteling, vernedering, ook 'n verlies van die self en 'n eie identiteit. Een van die beoordelaars skryf: 'Hierdie verhaal is myns insiens een van die beste wat ek in 'n lang tyd in Afrikaans gelees het.'

Fanie Viljoen was al twee keer tevore 'n naaswenner van die Jeugromankompetisie met sy verhale **Betower** en **Afkop**. Hy is al verskeie kere bekroon met die Sanlamprys,

(Kloksgewys): Fanie Viljoen, Maretha Maartens en Jan Vermeulen

die MERprys en talle ATKV-woordveertjies. Viljoen is tans een van die mees geliefde en diverse Afrikaanse kinder- en jeugboekskrywers met meer as 60 gepubliseerde boeke agter sy naam.

Al drie die wenromans is geormerk om later vanjaar by LAPA Uitgewers verskyn.

(*litnet.co.za*, 26/02/2020)

ATKV: Wenners in Lees-afdeling aangekondig

Die wenners in die ATKV-mediaveertjies se lees-afdeling is op die ATKV se Facebook-blad aangekondig. Die wenners is:

- Anneliese Burgess met die artikels *'n Pad kronkel deur tyd en kom tot rus by 'n familiegraf op Koesberg* en *Plaasmoorde: Die skimme van geweld wat ons harte oopkloof* in *Vrye Weekblad*;
- Nathan Trantraal met verskeie artikels, meningstukke, essays en *Hyper byrie Food Lovers Market* in *Rapport*;
- Marida Fitzpatrick met die artikel *Vat hom, Bulldog* in *Insig*;
- Hannelie Booyens met die artikel *Om te hoor jy't Joost se siekte* in *Insig*;
- Dominique Botha met die artikel *Gerugte van Rian* in *Insig*;
- Karin Brynard met *Stil, broers, daar gaan 'n... man verby* in *Insig*; en
- Willemien Brümmer met die artikel *Plaasaanvalle: Die misdaad wat wit én swart laat bloei* op *Netwerk24*.

Karin Brynard
Ansie du Toit

Die ATKV-Mediaveertjies, reeds vir meer as 'n dekade die mees vooraanstaande Afrikaanse media-toekenningsgeleentheid, het vanjaar 'n splinternuwe baadjie aangetrek met sowel 'n nuwe beoordelingsformaat as die aanlyn bekendmaking van die wenners.

(*netwerk24.com*, 21/05/2020)

Wenners van Andrew Murraypryse aangekondig

Die wenners van die Andrew Murraypryse vir teologiese publikasies is bekend gemaak.

Wyle dr. Nico Smith se boek **In Mamelodi het ek my God gevind** (heruitgawe 2018, Lux Verbi), is die wenner van die Andrew Murrayprys vir Christelike publikasies in Afrikaans. Die beoordelaars skryf: 'Smith se verhaal is uiters belangrik en relevant. Smith se biografie is aangrypend eerlik en bedrieglik eenvoudig.' Smith was 'n professor in teologie wat uit sy pos bedank het om predikant in Mamelodi te word. 'Hy het sodoende die daad by die woord gevoeg en gedoen wat hy gepreek het: om apartheid en die onreg wat dit meegebring het, op grondvlak te bestry.'

Rachel Sophia Baard se boek **Sexism and Sin-Talk: Feminist conversations on the human condition** (Westminster John Knox Press) is die wenner van die Andrew Murray-Desmond Tutuprys. Volgens die beoordelaars is dit 'n 'asemrowende' boek om te lees. 'Die herbesoek van die doktrine van sonde vanuit 'n feministiese perspektief... en om dan eerder daarna te verwys as "sin-talk", is baie nodig en verfrissend. Oor die aktualiteit van die boek kan daar geen twyfel wees nie.'

Wyle dr. Nico Smith

Cas Wepener en Anandie Greyling is die redakteurs van **Ongekaart — 'n Bronboek met roetemerkers vir oorgange** (Bybelkor), die wenner van die Desmond Tutu-Gerrit Brandprys vir debuutwerk. Dit spreek 'n uiters akuele leemte binne die godsdienstige wêreld aan: 'n wêreld op soek na merkers of rituele om betekenis aan die lewe te gee.

Prof. Bernard Combrink ontvang 'n spesiale Andrew Murrayprys. Hy is die voorsitter van die interkerklike taakspan wat verantwoordelik is vir die direkte vertaling van die Bybel in Afrikaans, wat later vanjaar verskyn. Combrink het 'n reuse-aandeel gehad in die jarelange hervertalingsproses en het 'n groot bydrae gelewer tot die Nuwe-Testamentiese wetenskap.

Gideon van der Watt en Jacques Louw ontvang gesamentlik die Andrew Murray-FAKprys vir Christelike musiek. Van der Watt is projekbestuurder en Louw die himnologiese redakteur van *Sing praises all you people* (Christelike Lektuurfonds/Bybel-Media), 'n liedboek in etlike Suid-Afrikaanse tale vir saamings deur lede van die NG Kerk en ander gelowiges.

Die Jaap Durand-Denise Ackermannprys vir eenheid, versoening en geregtigheid word vanjaar vir die eerste keer gegee. Dit word toegeken aan prof. Piet Meiring. Hy het [onder andere] gedien op die Waarheid-en-versoeningskommissie, ...[is die] skrywer van etlike boeke en inisieerder van die destydse Jaar van Hoop van die NG Kerk.

Dr. Ernst Conradie is die wenner van die CLF-Elise Templehoffprys vir omgewingsbewing wat ook vanjaar die eerste keer toegeken word. Conradie het reeds met etlike gesaghebbende publikasies die ekologiese krisis... vanuit 'n Christelik-teologiese hoek onder die kerklike aandag gebring. Conradie het die Andrew Murrayprys vir teologiese publikasies in Afrikaans reeds twee keer gewen.

Die formele toekenningsaand, wat gewoonlik in Mei — Murray se geboortemaand — gehou word, is weens die Covid-19-pandemie afgelas. Vanjaar se wenners sal in Mei volgende jaar hul toekennings saam met volgende jaar se wenners ontvang.

(*netwerk24.com*, 05/04/2020)

'n Naweek by Dana Snyman op Jacobsbaai

deur Francois Verster

Op 21 Februarie ry ek en my vrou, Ilse, deur Jacobsbaai toe. Sy, wat van jongs af versot is op die Weskus, is kinderlik opgewonde. Ek ook, want dis Vrydag en die naweek roep. Ons ry deur Malmesbury om die besige Weskuspad te vermy en binne 'n uur sleep ons verby die onheilspellende rooibruin karkas van die Saldanha-staal fabriek wat binnekort toemaak — en bereik die kruin van die heuwel agter Jacobsbaai. Vandaar kan jy oor Bamboes-, Kwaai-, Moerie- en Smalbaaie kyk en na die wit huise met óf riet- óf sinkdakke wat kollektief as Jacobsbaai bekend staan. Ek haal dan altyd diep asem. En die lug proe soos vakansie.

Vir die vaste inwoners van Jaybay-aan-die-Weskus, wat in 1994 ontstaan het, mag die atmosfeer dalk heeltemal anders wees. Gedurende die week veral, is dit stil — soms grafstil — terwyl die wit geboue die siniese onder ons moontlik aan gebleikte walvisbene herinner. Boonop vertel die bekendste inwoner van dié landelike gehuggie my dat wanneer die suidoostewind smiddae oor die see, rotse en mure swiep, dinge maar bra mistroostig kan word.

Daarom juis is Jacobsbaai dalk die gepaste plek om die Swart Hond-konserte te hou, die bewusmakingsinisiatief wat dié einste inwoner, Dana Snyman, sedert 2017 hier geloods het om die publiek in te lig oor depressie. Depressie is al as 'die siekte van ons tyd' bestempel; en het al wêreldwyd derduisende mense se lewens verdor en verdonker.

Ja, die Swart Hond is 'n bekruipeer en 'n hakskeenbyter, maar daar is ook mooi stories wat al hieruit gekom het; en

iets wat ek en my ou vriend deel, is dat sedert daardie eerste windverwaaië konsert, ons albei weer geliefdes in ons lewe het. Ek het Ilse daar ontmoet en ons is sewe maande later daar op die strand getroud, en Dana het vir Erna, wat tans nog op Yzerfontein woon, maar gereeld aan sy sy is, ook daar raakgeloop.

Jacobsbaai het soos sy duine, ook skadukolle, maar veel meer sonskynkante. Toe ons silwer Hyundai met 'n klein stofwolk agter Dana se grys bakkie tot stilstand skuur, staan hy reeds voor die hekkie en wag. Die honde, Blackie, Vlooi en Kleintjie huil-sing hul verwelkoming vanuit die braaikamer waar twee dames by die lang tafel sit: aanhangers met boeke wat geteken moet word. Hulle gaan van dié boeke by 'n kerkfunksie verkoop. Ek sug sommer — Dana gee alweer boeke weg. Skrywers se swakpunt is juis dat hulle nie op winsbejag ingestel is nie, en daarom sukkel die meeste van hulle finansiëel. Dana sê my net die vorige dag dat hy bekommerd is oor die toekoms, dat ek en hy, wat ewe oud is, nog net so vyftien jaar oor het, dan is ons gedaan, dalk al onder die kluite.

Maar ons is op die Weskus, die branders breek, die lug is soutvars en dis onmoontlik om vir lank swaarmoedig te wees, en ek besluit om mistroostige gedagtes te verban. Die dames trek weg en ons dra ons bagasie in, by die onderste kamer: ons gereelde slaapplek.

Vanaand gaan ons snoek braai by vriende wat al jare lank hier rond woon, so ons ken hulle; hulle was by ons troue op die

strand net agter die Weskusplek Restaurant, nou byna twee jaar gelede. En ook by die afsheidsbraai toe Dana ná omtrent 'n dekade hiervandaan op pad was na Kaapsche Hoop in Mpumalanga. Maar ná 'n paar maande was hy terug. Hy sê dis oor Erna. Ons het nogtans gewonder of dit nie te afgesonderd doer in die noorde was nie, en of die Weskus hom nie tog maar teruggeroep het nie, maar hy ontken dit. Hy sê hy is nie lief vir die Weskus nie, dis te droog en warm en kaal (en dikwels eensaam) hier. Tog kan ons en baie ander nie vir Jacobsbaai sonder Dana voorstel nie — gedurende die paar maande wat hy weg was, was dit asof 'n vraagteken in die poeierblou lug gehang het.

Oor die snoekbraai gaan ek nie uitbrei nie, ons het gekom om by Dana te kuier en om oor sy werk te praat. Ek weet dat ek en hy gewoonlik net 'n uur of wat gedurende sulke naweke oor skryfdinge gesels, en byna nooit oor sy werk nie, so ek het nie hoë verwagtinge nie. Maar, daar is altyd selfone en e-posse en daarmee kan ek my inligting aanvul. Laat ons kyk wat gebeur. Ek kan darem ook die atmosfeer en omgewing beskryf.

Onlangs het Dana in 'n rubriek in *Die Burger* genoem dat hy en sy 'vriend Swys' min oor intieme dinge gesels, dat ons dit vermy om persoonlik te raak. Dit is so, hoewel dit geensins vreemd is dat mansvriende so optree nie. Ons sou makliker vir lang tye kan sit en lees, gewoonlik by die groot tafel in sy braaikamer, en dan sal een van ons iets raaklees wat ons dan bespreek, met verwysings na ander boeke wat ons gelees het, en soms sal ons afdwaal en oor politiek of rugby praat, of

mense wat ons ken, of plekke wat ons saam besoek het, maar ons raak nie regtig persoonlik nie. Dit sluit ook die persoonlike prosesse van skryfkuns in — ons praat eerder oor ander skrywers se gewoontes en fobies, nie sommer oor ons eie nie.

Maar ek probeer tog hierdie keer. Saterdagoggend kom, en Ilse vertrek met 'n vriendin na Langebaan. Ek en Dana sit by die tafel met die honde agter my op 'n groot matras wat spesiaal met seilmateriaal vir hulle oorgetrek is. Dit is stil vir 'n Saterdagoggend. Jerry, Dana se oudste hond en tropleier, is laasjaar dood en die oorblywende drie is merkbaar bedeesd sonder hom, wat geneig was om op te spring en 'n hondekoor in te lei sodra hy iemand buite gewaar het.

Ek skop af deur te vra of hy besig is met 'n nuwe boek. Nee, hy en Frank Opperman beplan eers 'n televisiereeks. Waarom het hy hier kom woon? Nadat die *Weg!*-tydskrif hom hierheen gestuur het om 'n artikel te skryf. Hy het as joernalis by *Die Laevelder* begin, is toe van *Beeld* na *Huisgenoot* en het by *Weg!* geëindig. Daarna het toneelstukke soos *Die uwe*, *Pottie Potgieter*, *Rooikaart*, *Die Klaagliedere van Dominee Tienie Benade*, *Hond* en *Donkie* gevolg, asook die *Op pad met Dana*-televisiereekse en natuurlik sy immergewilde boeke — nege van hulle — omtrent almal nog in druk en twee is in Engels vertaal.

Google noem Dana 'n *publishing phenomenon* en talle toekennings het hom al te beurt geval. Hy is onder meer drie maal vir die Rapport-KykNetprys benoem en het al etlike ATKV-woorveertjies gewen. En al ken baie mense hom

Dana Snyman en Francois Verster op Jacobsbaai, Februarie 2020

Dana soek nie die geselskap van *movers en shakers* op nie, maar wel diegene met wie hy vereenselwig, wat hy spottenderwys die 'room van die skuim' noem

Foto verskaf

as joernalis en dramaturg, is dit met bowenal skrywerskap waarmee hy hom vereenselwig. Tog is hy nie behep met genre-grense nie. Verslaggewing en rekordhouding met 'n diep emosionele grondslag bly die kern van sy werk, wat ook 'n lewensbeskouing is.

As 'n mens hom vra hoekom hy 'n skrywer geword het, is hy onseker, maar hy weet wel dat hy joernalis geword het omdat hy, toe hy in 1987 by 'n boekwinkel gewerk het besef het dat hy 'iets met sy lewe moet doen' en van jongs af slaafs koerant lees (hy was verbaas toe ek erken dat ek eers op hoërskool begin koerant lees het). 'Wou jy al 'n roman skryf?' vra ek en hy sê hy het dit al oorweeg, maar hy twyfel of hy regtig daardie soort skrywer is. Ek dink hy sal kan (miskien 'n eerste persoonvertelling, gebaseer op sy ervaringe?), maar hy lag net.

Watter skrywers het hom beïnvloed? Moeilik om te sê, hy lees baie wyd, maar as kind het hy baie van PH Nortjé se boeke gelees, asook dié van Audrey Blignault. En wat lees hy nou? VS Naipaul se **A bend in the river** staan op sy bedkassie, asook van Richard Holloway se boeke, soos **A little history of religion**. Dana verkies essays en kortverhale, en sê altyd 'Eer die vaders, Swys, eer die vaders', so dit verbaas nie dat hy Chris Barnard en Abraham de Vries bewonder nie, asook Van Melle en Herman Charles Bosman. Tog het hy my ook aan uitstekende vroueskrywers bekendgestel, soos Anne Lamont, wie se **Bird by bird** nou op my rak staan. Hy hou ook baie van Amerikaanse skrywers wat New Journalism as genre bekend gemaak het — sy manier van skryf vind ook sterk aanklank daarby ('New Journalism is a style of news writing and journalism, developed in the 1960s and 1970s, that uses literary techniques deemed unconventional at the time', aldus Wikipedia).

Ons dwaal geleidelik af van hom as onderwerp, en praat oor kwessies soos selfbeeld, standarde, veranderings in samelewings, sy ouers en veral sy dominee-vader, tot ek 'n laaste vraag stel: 'Hoe het jou pastorieuseun-status jou lewensuitkyk beïnvloed?' Dit maak hom aangetrokke tot die gebrokenheid van gemeenskappe, antwoord hy, want sy pa wou altyd die vertraptes en uitgeworpenes help. Inderdaad, dink ek, Dana soek nie die geselskap van *movers en shakers* op nie, maar wel diegene met wie hy vereenselwig, wat hy spottenderwys die 'room van die skuim' noem.

Later, met Ilse se terugkeer, is dit tyd vir rugby en Henry, een van die *locals*, kom saam op Dana se platskerm, wat gewoonlik op CNN ingestel is, kyk. Ons is al drie WP/Stormers-ondersteuners, so dinge loop mooi, so saam met 'n paar drankies en bakke vol aartappelskyfies.

Later het ons van Ilse se bobotie geniet en rustig gesels. Dit was koud, met sagte reënbuitjies, en sig was beperk. Een van daardie *who wants to be a sailor on a night like this*-aande, soos die Weskussers dit ken. Dana gaan graag redelik vroeg inkrui (behalwe as hy die slag behoorlik wil kuier, dan het hy g'n keer nie) met 'n boek of twee.

Sondagoggende het ek en Dana gewoonlik by die Weskusplek gaan eet voordat ek teruggery het Kaap toe, maar nou stap ek en Ilse na Hospitaalbaai toe. Daar is min mense, soos gewoonlik, en ons sit teen 'n duin en bekyk die lang wit sandstrand, waai vir Carlo, een van die bekendste inwoners daar rond, kyk na die plek waar ons op 7 Julie 2018 deur 'n pastoor in die eg verbind was. Dana was strooijonker. En toe groet ons die Weskus.

Tot volgende keer, en hopelik sal Dana dan nog hier wees. Hy is op Stellenbosch gebore (1963) en het op baie plekke gewoon, soos Daniëlskuil en Pretoria en Greyton en Kaapsche Hoop, maar een ding is seker: Danabaai kan sonder 'n Jacob,

maar Jacobsbaai sonder 'n Dana? As hy dan móét trek, hoop 'n mens dit sal nie verder as Yzerfontein wees nie. Dan kan ons altyd daar gaan kuier, en 'n draai hier kom maak.

Eers 'n week later besluit ek dat ek tog meer as net 'n beskrywing van 'n Weskusnaweek of 'n verslag van 'n vriendskap aan die **Kaapse Bibliotekaris** verskuldig is, en stuur 'n paar vrae per e-pos na Dana.

Wat motiveer jou om te skryf?

Wat motiveer 'n mens om asem te haal? Skryf is al so deel van my lewe dat ek nie meer wonder hoekom ek dit doen nie. Dit is vir my dalk 'n manier om betrokke te wees by die wêreld en wat rondom my gebeur.

Is daar deurlopende temas in jou skryfwerk?

Ek is seker daar is tema's waarmee ek knaend stoei: die verlede, buitelanders, ensovoorts. Maar ek probeer so min as moontlik aan tema's en sulke goed dink wanneer ek skryf. Ek glo sulke dinge is nie goed vir jou skryfwerk nie. Ek probeer 'n storie vertel, al is dit 'n klein storie, en al is daardie storie baie naby aan die werklikheid... en dis dit. Dis vir die slim mense om temas en sulke dinge daarin te sien.

As jy gaan sit om te skryf, wat doen jy eerste?

Ek begin soek na 'n eerste sin. Ek moet dit eers hê voor ek kan aangaan. Jy kry mense wat die middelste gedeelte — of die einde — van 'n storie kan skryf, sonder 'n eerste sin, 'n begin. Ek kan dit nie doen nie.

Waaroor sal jy nie skryf nie?

Niks. Ek sal oor enigiets skryf, hoe daardie enigiets my eie lewe raak.

Redigeer jy terwyl jy skryf of daarna?

Ek redigeer veral terwyl ek skryf — en dis dalk nie 'n goeie ding nie. Dalk moet ek meer toelaat dat die storie eers 'vloei' voor ek begin karring.

Lees jy meer Afrikaanse as Engelse boeke?

Ek lees meer Engelse boeke, maar dis bloot omdat daar meer Engelse boeke oor meer onderwerpe beskikbaar is.

Hoe voel jy oor jou vroeëre skryfwerk?

Verleë. Skaams selfs vir party stories. Soms.

Het jou pa ooit iets oor jou skryfwerk gesê?

Ja. Hy was baie trots op my, en het baie van my rubrieke uit die koerant geknip en in 'n lêer gebêre. Ongelukkig het die twee boeke — **Hiervandaan** en **Op pad** — waarin ek baie oor hom skryf, eers na sy dood verskyn. My ma, weer, is oorlede voor my eerste boek verskyn het. Sal vir my altyd hartseer bly.

Wat wil jy graag doen behalwe kortverhale en sketse?

My kop werk nie in terme van [klassifikasies soos] 'kortverhaal', 'skets', ensovoorts nie. Ek skryf net, skryf, skryf skryf, en jy kan dit noem wat jy wil. Ek besef en weet daar is 'n hele gedoente rondom die skryf van 'n roman. Party mense — al sê hulle dit dalk nie hardop nie — dink steeds jy kan jouself net werklik 'n skrywer noem as jy al 'n roman geskryf het. Dis ego-snert. Ek wil maar net aanhou skryf wat ek skryf.

Dana aan't skryf in sy huis op Jacobsbaai, Februarie 2020

Watter skryfstyl het jou die meeste beïnvloed?

Sjoe, dis moeilik om te sê. My skryfstyl, dink ek, is grootliks gevorm deur die joernalistiek. Kort, duidelike sinne, met nie te veel leestekens en frille nie.

Hoe verskil kortverhaalskryf van toneel?

Nie veel nie — vir my. Vertel jou storie, en vertel dit so eerlik en vermaaklik as moontlik.

Beïnvloed jou fisiese omgewing jou skryfwerk?

Ek het nog nooit daaraan gedink nie, maar, ja, dalk beïnvloed jou omgewing jou wel. Ek haat by tye die vaal, dorheid van die Weskus waar ek woon. Maar dalk is dit beter vir my skryfwerk. Dalk skryf ek beter in 'n woestyn.

Hoe belangrik is alleen wees vir jou skryfwerk?

Dit is helaas, vir my, baie belangrik. Ek moet myself 'n bietjie afsonder as ek wil skryf. Dis is nie altyd gesond vir jou persoonlike verhoudings nie.

Wat dink jy is die belangrikste eienskappe van 'n suksesvolle skrywer?

Jy moet bereid wees om vir lang tye op jou boude te kan sit en met woorde te stoei en te stoei. Wat het Hemingway nou weer gesê? 'Om te skryf is maklik, jy gaan sit voor 'n tikmasjien, en begin bloei.' Of so iets.

Waarvan hou jy die meeste insake skrywer wees?

Ek voel bevoorreg om te kan doen wat ek doen. Ek hoef nie iewers in 'n stad in 'n kantoor te sit en bang te wees vir een of ander baas nie. Dis 'n voorreg.

En die minste?

Ek skryf baie rubrieke, om den brode. Ek kry nou minder geld per woord — jy word per woord betaal — as vyftien jaar

gelede. Die base van die mediamaatskappy wat my betaal, het intussen almal miljoene meer verdien, en verdien elke jaar steeds meer.

Waarom is reis vir jou so aantreklik?

Katrina Modise, wat by my ouers op Ventersdorp gewerk het, het soms vir my gevra om 'n entjie met haar te gaan ry. 'As jy ry, kry jy wind,' het sy altyd gesê. Dis dalk hoekom ek graag ry, per bakkie, binnelands: Om wind te kry.

Wat dink jy van hierdie definisie van skrywerskap? *It is a combination of an almost obscene self-confidence and an ongoing terror* (John Barth).

Ek stem veral saam met die 'ongoing terror'-gedeelte.

Bibliografie

- Uit die binneland, Human & Rousseau, 2005
- Anderkant die scrap, Human & Rousseau, 2006
- Op die agterpaaie, Tafelberg, 2008
- Op die toneel: stories, reise en stemme, Human & Rousseau, 2009
- Hiervandaan: op reis in die geliefde land, Tafelberg, 2011
- Onder die radar: stories uit ons land, Tafelberg, 2013
- In die blou kamp: Facebook-stories, Tafelberg, 2015
- Op pad: 'n reisjoernaal, Tafelberg, 2017
- Soekmekaar, Tafelberg, 2019

Dr Francois Verster is 'n historikus, argivaris en skrywer

JM Coetzee:

A fine mind, a formidable intellect

by Angelo Fick

On February 9, 2020 JM Coetzee, long considered among the pre-eminent writers of his times, turns 80. His gifts as a writer have been widely recognised. He won the Nobel Prize for Literature in 2003, and the Booker Prize in 1983 and 1999. Behind the eminence of JM Coetzee the writer is a deeply private man, John Coetzee, shy of the public attention which attends the publication of writing done, ironically, in solitude.

My first encounter with Coetzee came when I picked up **Waiting for the Barbarians** (1980) in a library at the age of 16. Its opening sentence reflected my own response; I too felt that 'I have never seen anything like it', as the magistrate says of Colonel Joll's dark glasses. Written in the late 1970s, partly a response to Steve Biko's murder in detention by the apartheid security state's agents, the novel examined notions of complicity with and implication in injustice. That such writing could be done, and that it could be done by someone from the same marginal part of the world as I found myself in, signalled a sea change in my intellectual life.

Over the past three decades each of Coetzee's subsequent books have enthralled and challenged his readers. Never one

to accept trite solutions to the larger questions of ethics and responsibility, his exploration of the human condition can be disturbing, but always rewarding. **In the heart of the country** (1977) asked readers to confront the torsions and tensions of power beneath traditional notions of rural idyll in representations of the pastoral in South Africa. In the Booker Prize-winning **Life & times of Michael K** (1983) and the **Age of iron** (1990) were the stories of the lives of people caught up in the spectacular conflagrations of history (real or imagined); the lot of billions the world over.

Coetzee's ethical vision allowed him to show how the 'deformed and stunted relations between human beings that were created under colonialism and exacerbated under what is loosely called apartheid have their psychic representations in a deformed and stunted inner life' (Jerusalem Prize Acceptance Speech, 1987). This was echoed by the warning sounded to white South Africa by Njabulo Ndebele in his seminal essay on the politics of the English language in South Africa. Coetzee's excoriating examinations of 'the burden of consciousness' (whether as novelist or essayist, as critic or teacher) often centred on the paradoxes of white South

African life, the concerns of 'people no longer European, not yet African'; one recalls that apartheid signage referred to white people as 'Europeans'; one thinks of post-apartheid yearnings for European habits of being that echo what Coetzee in 1987 diagnosed as 'a sentimental yearning... to have fraternity without paying for it'.

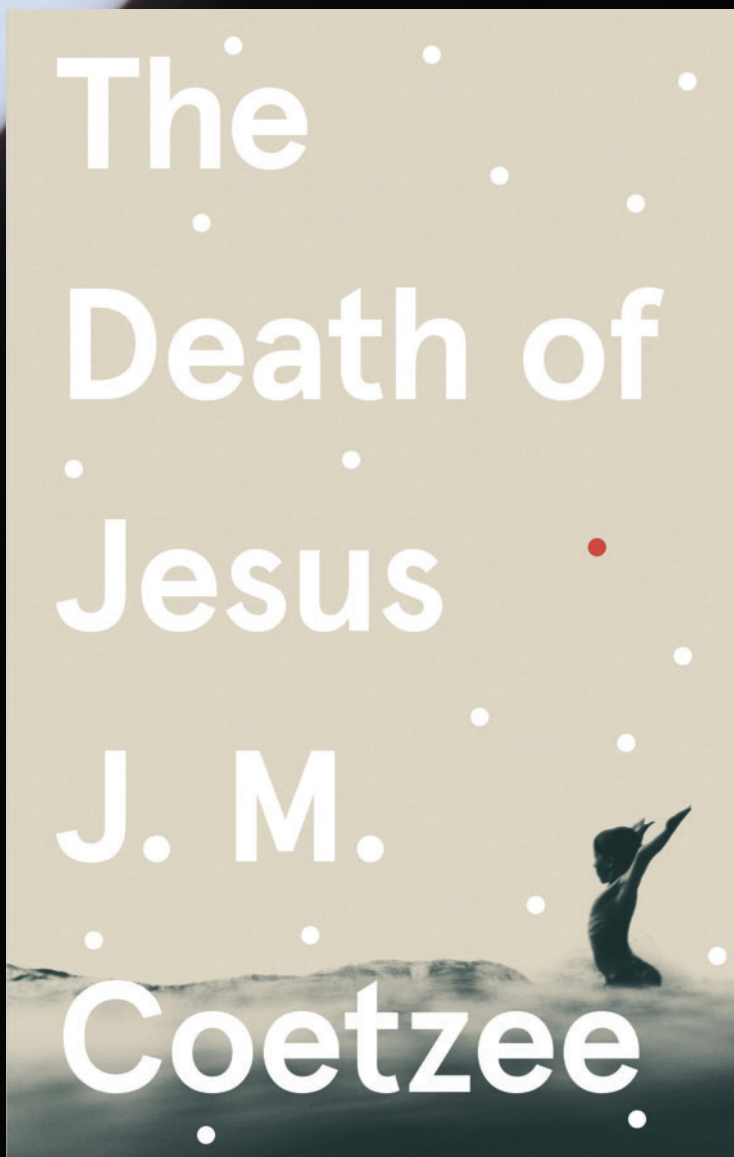
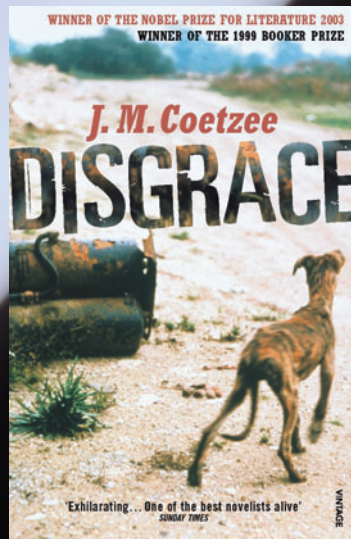
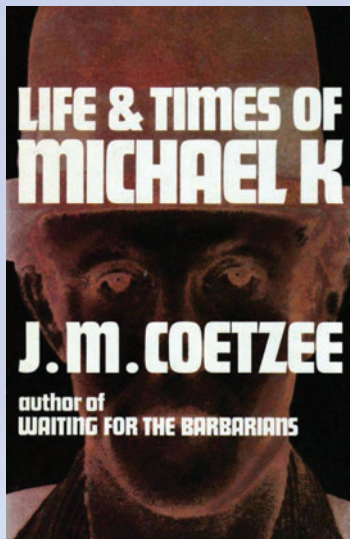
But while he indicated that his work 'suffer[ed] from the same stuntedness and deformity' that blighted the inner life in colonial and apartheid South Africa — analogous to what Abdullah Ibrahim called 'the madness of South Africa' in Lee Hirsch's **Amandla: a revolution in four-part harmony** (2002) — his ethical vision pushed through the local boundary. It allowed Philip Glass to adapt **Waiting for the Barbarians** as an opera, to comment on the human condition in light of the rendition and detention programmes run by the regime of George Bush II in the United States prison camp at Guantanamo Bay in Cuba, and at Abu Ghraib in Iraq. I sat on a train for eight hours to travel from Amsterdam to Erfurt in Germany to see the premiere performance of the opera.

It was worth the effort to see the meeting of two such fine minds confront notions of responsibility and accountability in a work of such profound depth. Coetzee returned to such questions of ethics and humanity in **Diary of a bad year** (2007), now broadening his critique to his adopted country, Australia. Recently, in an essay on Behrouz Boochani's **No friend but the mountains** (2019) for *The New York Review of Books*, he renewed this concern with ethical conduct, humanity and political responsibility.

In the last, paranoid year of apartheid South Africa's existence, I was a student in an honours seminar led by Coetzee on the 18th-century English novel. Once a week, over a semester, seven of us met for two hours in the afternoon to discuss the works of Daniel Defoe, Henry Fielding, Samuel Richardson and Laurence Sterne. But these meetings in the attic of what was then the Arts Block, now renamed for the African intellectual, Archie Mafeje, were not escapes from the violence and violations that went on beyond the classroom. On the contrary.

Micheline Pelletier/Corbis via Getty Images

In the middle of the semester Chris Hani was assassinated. I was 20 years old. Things in South Africa looked bleak. Even the present felt uncertain at that time; there was no guarantee that little more than a year later the edifice of the white supremacist apartheid state would be gone. Coetzee led his students through discussions of the emergence of the sentimental tradition in English letters — the notion of ‘fellow feeling’, a kind of profound empathy that suggested imagining oneself into the emotional life of another was politically crucial for a more just way of living. But he also connected these two centuries-old texts with the present. We explored, with Coetzee, how the engendering of ‘race’ in Southern Africa could be contrasted with and connected to the developments in Protestant thinking in 18th-century Europe and England. This way of reading, of being taught to reread, has been invaluable for understanding so much of what has happened in South Africa before, then and since. That it happened in a class on literature written in another time and in another place is testimony to Coetzee’s gift as a teacher.

Doris Lessing, in her 2007 Nobel Prize acceptance speech, lauded Coetzee as part of the great tradition of writers whom she held in awe. She even expressed the wish that she could have been a student in his classes at the University of Cape Town, where he had served as professor of literature for two decades. I am humbled to be among those students envied by Lessing.

But most people will know Coetzee’s fine mind, his formidable intellect, from his many books. A few of us have had the gift of his instruction. In February this year, the Amazwi South African Museum of Literature will host Coetzee for the opening of *Scenes from the South*, an exhibition in honour of his 80th birthday. The exhibition will be on display in Makhanda until July 6, after which it will be moved to the Harry Ransom Center at the University of Texas in Austin (where Coetzee completed his doctoral studies).

‘Other people’s stories may become part of your own, the foundation of it, the ground it goes on,’ Ursula K Le Guin wrote in *Gifts* (2004). Coetzee is a gift to South Africa and, in many senses, one of South Africa’s gifts to the world. As Simòn says of Don Quixote in *The death of Jesus* (2019), Coetzee’s latest novel: ‘If he had really abominated his stories... [h]e would have stayed at home with his horse and his dog, watching the clouds cross the sky, hoping for rain, eating coarse bread and onions for supper. He would never have been recognised, let alone become famous.’

We are grateful to John Coetzee the man who gave us the masterful writing of JM Coetzee.

This article was first published by www.mg.co.za on 7 February 2020

Tannie Koelsoem Kamalie se kombuis is leeg

deur Hanti Otto

Tannie Koelsoem Kamalie met die sagte, breë glimlag en raakvat-hande in die kombuis, is Saterdag 11 April dood aan nierversaking.

Sy was 72 jaar oud en word oorleef deur haar man, oom Osman, vier kinders en hul kleinkinders.

Saam met tannie Flori Schrikker het sy Kaapse geregte aan die res van die land bekend gestel, op só 'n manier dat hulle selfs groentjies gourmet-maaltye kon laat voorsit.

Die duo van Bonteheuvel het huishoudelike name geword toe hulle hul resepte op RSG se *Tjailatyd* begin deel het.

Volgens Lapa-uitgewers het dit destyds begin toe tannie Koelsoem se seun, Riaz, eendag die radio-aanbieder Amore Bekker 'n e-pos stuur om te sê sy ma kan lekker kook. Hy het voorgestel dat Bekker haar bel, wat sy toe gedoen het.

Koelsoem Kamalie het 'n gereelde deelnemer op Bekker se *Tjailatyd* geword.

Juis rondom Paasfees wou Bekker 'n kerrievis-resep hê. Koelsoem het op haar reguit, eerlike manier geantwoord: 'Nee, ek is Slams, maar my vriendin Flori is Kris ('n Christen). Bel haar.'

Flori Schrikker (links) en Koelsoem Kamalie saam met Nina Swart en Japie Gouws, die destydse hoof van die ATKV

Die geliefde kostannies, Koelsoem Kamalie en Flori Schrikker

Tannie Koelsoem Kamalie besig met een van haar tower-geregte

Flori Schrikker het net straat-op van Koelsoem gebly en saam het die twee gereeld resepte op radio gedeel.

Só groot was die luisteraars se belangstelling, sê Lapa-uitgewers in 'n verklaring, dat hulle die geliefde tannies genader het om hul eerste kookboek, **Kook saam Kaaps**, in April 2016 bekend te stel.

Die boek is in samewerking met RSG en die ATKV uitgegee.

'Dit was 'n wegholsukses. Die boek was meer as 'n jaar lank sonder ophou op Nielsen se Top100 vir nie-fiksie, waar dit met al die groot oorsese kookboeke meegeding het,' sê Lapa-uitgewers in 'n verklaring.

Die tannies het hul eie televisie-kookprogram op VIA gekry, gegrond op hul kookboek.

Flori en Koelsoem se kosse is vervaardig deur Leroux Botha en Nina Swart van Afrokaans Film & Television. Dié program is vir twee seisoene – in 2016 en 2017 – uitgesaai.

Daarna is hul tweede kookboek vir nageregte, poedings en soetgoed, gepas genaamd **Soettand** in 2017 uitgegee.

Hul kookprogram het ook 'n ATKV-mediaveertjie ontvang vir beste joernaalprogram.

Nina Swart onthou tannie Koelsoem het 'n spesifieke plek in haar kombuis in Bonteheuwel gehad waar sy altyd gesit het. Vandaar kon sy alles sien en haar hand op alles hou. Sy en Gadija, haar dogter, het daardie kombuis lêwe gegee. Dit was die hart van die huis, van die gemeenskap en, as jy so gelukkig was om daar te kon kuier, die hart van die hele wêreld vir die tyd wat jy daar was'.

Handrie Basson, uitvoerende vervaardiger van Afrokaans, sê: 'Tannie Koelsoem was vir ons almal 'n voorbeeld van ruimhartige medemenslikheid. Sy was dalk klein van postuur, maar haar hart was groot en vol liefde vir haar mense en haar gemeenskap. Ons Afrokaans-span was bevoorreg om saam met tannie Koelsoem en tannie Flori te kon werk.

'Net soos hul kos, was elke oomblik saam met hulle heerlik, heilsaam en genotvol. Ons sal tannie Koelsoem vreeslik mis en die mooi herinneringe koester.'

Ook Izelle Venter, kanaalhoof van VIA, onthou tannie Koelsoem as 'n begeesterde en vrolike vrou.

'Ek was bevoorreg om die liewe tannie Koelsoem twee keer te ontmoet. Dit was vir VIA meer as 'n voorreg om haar en tannie Flori se program uit te saai. Die stories van hul kos, hul vriendskap oor gelowe heen en hul positiwiteit ondanks swaarkry, was werklik die samekoms van alles wat VIA wou wees. Ons sal hulle altyd dankbaar wees en vir Japie Gouws, destydse hoof van die ATKV, wat ons aangemoedig het om die reeks te skep. Ons gedagtes is by haar familie,' sê Venter.

(Hanti Otto, *netwerk24.com*, 11/04/2020)

Declare books essential goods and help build literacy during the lockdown

by Siphiwo Mahala

Over a week ago the world marked World Book Day, an initiative that promotes reading, publishing and copyright. This year's World Book Day occurred in the midst of the Covid-19 pandemic and the nationwide lockdown in SA. With the lockdown regulations limiting physical movement outside our homes, the day was commemorated online rather than through public events.

But no matter how it marks the day, SA should observe World Book Day as an integral part of human development.

The country is confronted with a dire situation of very low literacy and reading levels. The International Reading Literacy Survey, conducted in 2016, found that 78% of grade 4 pupils in SA could not read for meaning. This poses a huge risk for the future of the country because literacy underpins development in various sectors of society.

The high illiteracy rate owes its origins to our divided past, but it is also true that after more than a quarter of a century of our democratic dispensation we can no longer put the blame only on the erstwhile apartheid regime. We ought to have significantly improved our education system, increased access to books and promoted a widespread reading culture as a national imperative.

Libraries play a pivotal role in giving communities access to reading material and are central in building a community of readers. Despite numerous interventions by the government, civil society organisations and the library sector, libraries — just

like bookstores — remain sparsely located, being concentrated in the cities. They continue to serve the privileged minorities to the detriment of township and rural communities.

SA needs sustainable literacy and reading promotion strategies that transcend political administrations.

And literacy and reading promotion should be intensified at moments of social distress. If there is anything that we can take from our experience of the lockdown over the past five weeks, it is the supremacy of reading over many other forms of entertainment and information sharing.

In the early stages of the lockdown we saw our country's nouveau riche displaying cabinets filled with expensive wines and whiskies. More recently, however, we have seen analysts, opinion makers and other thought leaders being interviewed on TV from their homes, with shelves of books in the background. Though this is showy in its nature, it serves as a positive antidote to the previously dominant images of those whose sole agency is their taste in alcohol.

The juxtaposition of the ostentatious display of crass materialism with bookshelves is a sober reminder of the stark contradictions of the world in which we live. It must prompt those who are passionate about reading, and who recognise literary development as a key ingredient in our national development, to rise and claim the public space.

We need to develop reading as a national pastime in SA.

In countries such as Germany, likewise in the grip of the

The uneven distribution of bookstores and libraries means many people get left out of one of the greatest human enjoyments, reading

coronavirus pandemic, books are listed as essential goods. Libraries and bookstores have remained operational during the German lockdown to allow readers to get their 'fix'. The reasoning is that, among other factors, when people are confined to limited spaces, they need books to transcend their physical environment.

Reading provides a form of escapism. Books transport us to worlds beyond our current physical reach and expand our horizons of knowledge.

SA needs access to books at this time. The lockdown does not only preclude the physical movement of individuals, it has adverse effects on the mental state. Books are necessary companions in our lives, more so in the solitude brought about by the nationwide lockdown.

Books are our reliable companions when the world closes in on us. They are essential for our mental health. They are good for our sanity and serve to keep our sensibilities intact and our mental faculties fully functional.

It is unfortunate reading is still viewed as an elitist activity owing to the fact books remain inaccessible to the majority of our citizens, particularly those living in rural areas.

There are admirable efforts to redress this, such as the Siyafunda Donate-a-Book initiative, whose tagline *No rural child left behind* speaks to the heart of the matter. This is a project initiated by Ntokozo Ndlovu, who is a soldier by profession but, instead of carrying a rifle, is armed with books.

The project has helped set up libraries in rural schools across the country and has donated about 375,000 books to 45 rural schools.

It is also commendable that some publishers have made digital editions of their books freely available on various platforms to students, teachers and lecturers for the duration

of the lockdown. These resources will benefit the schools, further education and training colleges and universities that are able to access them. This would, however, have been more effective if it was part of a systematised and integrated national strategy, as opposed to a series of sporadic ad hoc interventions.

Books can be catered for without compromising the government's efforts to keep the nation healthy and safe from the spread of the coronavirus.

The age of digital media presents us with vast possibilities, where readers can have access to books while keeping human contact to a minimum.

Institutions of higher learning have online libraries where students can select and order books and go to the institutions only for collections. Similarly, bookstores list their books online, and there are some that even deliver orders to the doorsteps of their customers the same way newspapers are delivered to our homes.

Access to books at a time such as this would help to ensure that books become an integral part of our lifestyles.

The lockdown has shown that the arts, including film, music and literature, are crucial elements of human endeavour. If the arts are food for the soul, books are the ingredient that nourishes the mind.

Literacy, education and reading promotion should be the cornerstone of our future development beyond the lockdown.

(Siphiwo Mahala, *Sunday Times*, 03/05/2020. Mahala is the author of several books including **Red apple dreams and other stories.**)

‘Within these walls,
information runs
deeper and wider
than any other place
on earth’

by Wim Els

Fire symbolises several things: destruction, passion, purification and resurrection. As Capetonians know, if fynbos does not burn every 15 years or so, a lot of species may be lost. A really hot fire stimulates the germination of seeds of large species, like pincushions; which may have been buried in the soil for decades. But, of course, the same fire totally singes species with smaller seeds, like ericas and daisies.

There have been many devastating fires throughout America's history. The deadliest thus far, the Peshtigo fire of 1871, killed more than 1,200 people. Ironically, it is not as well-known as the Great Fire in Chicago, which saw between 120 and 300 people being killed. But because these two fires broke out at more or less the same time, the more geographically central Chicago fire enjoyed far more headlines.

But the inferno also brought renewal to America. The Newberry Library stands on the site of the only house in the path of the Chicago Fire that was spared. And fire has played a major part in the history of the Library of Congress in Washington as well.

Washington burns

The United States declared war on Britain in 1812, because Britain refused to stop seizing American ships and troops that traded with France, which was Britain's enemy in Europe. After a change in government, Britain suspended its orders against neutral trade. This came too late, however, as the United States had already declared war. The cessation of hostilities between France and Britain in April 1814 enabled Britain to send more soldiers to America.

In August of that year, some 4,000 British soldiers landed on the Chesapeake coast to the southeast of Washington. At Bladensburg, some 10 kilometres from Washington, they encountered American soldiers, most of whom offered little resistance. A group of American sailors put up a fight, but were outnumbered ten to one by the British. Once this line of defence had been broken, the British troops had a clear path to Washington. The commanders of the British force, General Robert Ross and Rear Admiral George Cockburn, took a group of men to the unfinished Capitol building and set fire to it. At the time, the Capitol comprised two wings, interlinked by a wooden causeway. The Library of Congress, which was housed in the northern wing, was destroyed.

Founded in 1800, the Library was the oldest federal cultural institution in America. Only one book survived the fire: **An account of the receipts and expenditures of the United States for the year 1810**, which Cockburn took as a souvenir and inscribed in it: 'Taken in President's room in the Capitol, at the destruction of that building by the British, on the capture of Washington, 24th August, 1814.' He later added, 'by Admiral Cockburn & by him presented to his eldest brother Sir James Cockburn of Langton Bart, Governor of Bermuda'. Dr ASW Rosenbach later bought the book, adding 'And now, this sixth day of January 1940, after 126 years, restored to the Library of Congress, by ASW Rosenbach' before returning it to the Library.

British soldiers set fire to symbols of American government, but left most of the private property untouched. They torched the Treasury and the president's house as well. (President Madison and his cabinet had fled to safety.)

Dr. GENERAL ACCOUNT OF RECEIPTS AND EXPENDITURES OF THE UNITED STATES, IN THE YEAR 1810, &c.			
To amount of expenditures, as exhibited in the general schedule of appropriations,	<i>Dollars Cts.</i> 13,309,594 49	By balance in the treasury on the 31st December, 1809,	<i>Dollars Cts.</i> 3,848,056 78
To balance in the treasury on the 31st December, 1810,	2,672,276 37	By amount of receipts in the year 1810, as stated in page 16,	12,134,214 28
	<u>13,982,271 06</u>		<u>13,982,271 06</u>
<i>TREASURY DEPARTMENT,</i> Comptroller's office, November 27th, 1811. Examined by NATHAN LUTBOROUGH, Acting Comptroller.		<i>TREASURY DEPARTMENT,</i> Register's office, November 7th, 1811. JOSEPH NOURSE, Register.	

Only one book survived the fire: **An account of the receipts and expenditures of the United States for the year 1810**

All the President's books

Most of America's founders had been schooled in the classics. In both New York and Philadelphia, members of Congress had access to large libraries, such as the New York Society Library and the Free Library of Philadelphia.

As part of the process of moving the national government from Philadelphia to Washington, an appropriation act was approved that included the provision of USD 5,000 for the acquisition of books for congressional use, a suitable place in the Capitol in which to house them, and a joint committee to make rules for their selection, acquisition, and circulation. This is how the Library of Congress was established.

In 1802, President Thomas Jefferson approved legislation that made the position of Librarian of Congress a presidential appointment. Jefferson himself named the first two librarians, the first of who, John J Beckley, was a former campaign manager for Jefferson. The power to confirm the president's nomination was conferred on Congress in 1897.

Jefferson had grown up with books and drew many ideas and much inspiration from them. He regarded reading as one of the simple joys of life; in a letter to Abigail Adams, he described it as his greatest of all amusements. Through reading, he also acquired a better understanding of the modern and ancient worlds than many of his contemporaries had obtained through experience.

Over a period of almost 50 years, Jefferson built up a vast collection of books. More than 2,000 were acquired while he was performing diplomatic duties in Europe from 1784 to 1789. The books covered a wide range of subjects, from history, mathematics, architecture, science, law and politics to ethics, religion, modern inventions, fossils, submarines, literature and art. It was the largest and most comprehensive collection of books in the United States at the time.

A firm believer in the power of knowledge, Jefferson saw a direct link between knowledge and democracy. After the Library of Congress had been burnt down, he offered his own collection for sale to Congress, as he maintained Congress could not function properly without access to a research library. In recommending that Congress purchase his collection, he referred to it as the choicest collection in the United States, and added that it included no subject to which a member of Congress may not have occasion to refer.

Jefferson's offer divided opinion. Some members opposed the outright purchase, arguing that all books of an atheistic, irreligious and immoral nature should be excluded. After a heated debate, Congress approved the purchase of Jefferson's library, comprising 6,487 books, for USD 23,950 (some ZAR 401,420 in today's terms). The collection was unique in that it was the working collection of a scholar, as opposed to a collection for display by a wealthy man.

He used the money to settle outstanding debts and to buy more books. While packing and organising his collection for the journey from Monticello (where he lived in retirement) to Washington, he was planning another library already. Shortly after the tenth and last wagon carrying his library to the capitol, he wrote to his fellow Founding Father, John Adams, 'I cannot live without books'.

The Jefferson books remain the core from which the collection in the Library of Congress — the largest library in the world — has been developed. Today, the Library has more than 1,050 kilometres of bookshelves. A sign in the foyer justifiably claims, 'Within these walls, information runs deeper and wider than any other place on earth.' Jefferson's view of a universal library that covers all subjects still forms

Main Reading Room of the Library of Congress in the Thomas Jefferson Building

Carol M. Highsmith/oc.gov

Great Hall. View from the second floor south corridor. Library of Congress Thomas Jefferson Building, Washington, DC

the basis of the Library's acquisition policy; and his belief that free access to knowledge was essential to democracy resulted in the Library sharing its rich and often unique collections and services with not only Congress, but the general public and the world.

On Christmas Eve in 1851, however, a faulty chimney flue set off a fire that destroyed 35,000 of the 55,000 volumes held in the Library at the time, including some 3,000 of the books in the Jefferson collection. In addition, various paintings and busts that had been collected and stored by the Library were lost.

This had a severe impact on the plan for a national library. Congress awarded USD 168,700 to replace the books that had been burned, but did not allocate any funds for purchasing new material. Furthermore, the Smithsonian Institute made a concerted effort to become the country's library of record at the time. This attempt ended in 1854, when the Smithsonian transferred its collection of 40,000 volumes to the Library of Congress.

Books from the Jefferson collection lost in the 1851 fire were later replaced by matching editions from other collections in the Library, gifts and purchases.

Reconstruction of the Jefferson Library

The Jefferson Library was reconstructed inside the Library of Congress. The books were arranged in the order that Jefferson himself described as sometimes analytical, sometimes chronological, and sometimes a combination of the two. He modified a system developed by the philosopher Francis Bacon, who associated knowledge and the rational mind with the faculties of memory, imagination and reason. Jefferson re-classified these as history, fine arts and philosophy, and divided this further into forty-four chapters.

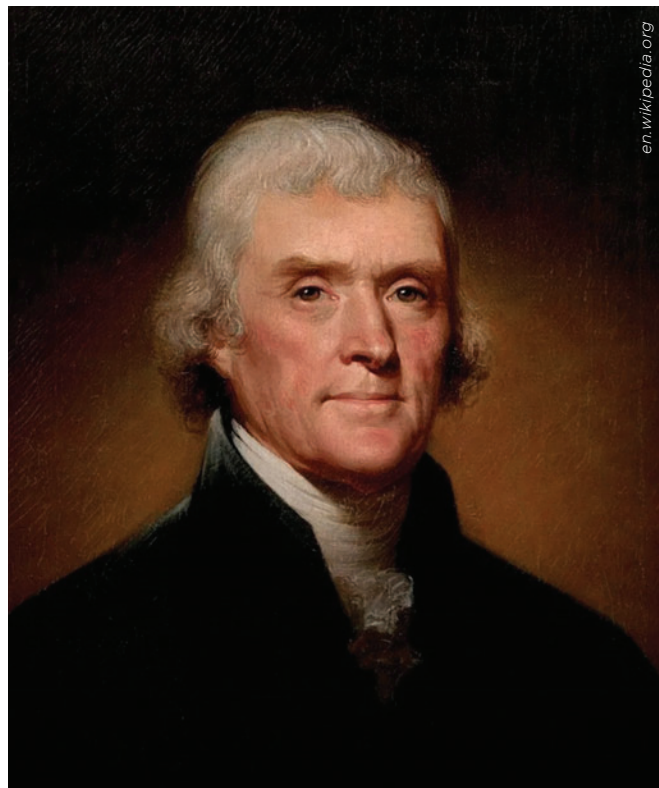
There are four categories of books in the reconstructed Jefferson Library. A green ribbon identifies books that formed part of the original collection. Books purchased subsequently to reconstitute the library are identified by a gold ribbon. Books that are identical to those in the original collection and were sourced from other collections in the Library have no ribbon. Books that are missing from the collection are represented by book boxes, with the title and author printed on the spine. The Library is still searching worldwide for these books, and any that are acquired, are added to the collection.

From the ashes of the 1814 and 1851 fires, a new library for Congress and America rose.

As can be seen from the matching photographs, the architecture of the Library is worthy of an article on its own. The library is housed in three buildings all connected by underground passageways, so that a library user need pass through security only once during a single visit. The grand design of the Thomas Jefferson Building, which opened as the main building of the Library in 1897 and was initially known as the Main or Library of Congress Building, was based on the Paris Opera House. Built in a Beaux Arts architectural style, the theatrical and heavily ornamented building reflects the spirit of a young and wealthy nation.

Decorations on the inside include frescos and other murals to which aphorisms have been added. One of these reads, 'Ignorance is the curse of God, knowledge the wing wherewith we fly to heaven'.

The Jefferson collection transformed the Library of Congress from a specialist library to a more general one, while retaining Jefferson's focus on information and knowledge.

Thomas Jefferson, the third President of the United States

The Library of Congress is a living metaphor to the soaring heights that knowledge can inspire individuals to. And having conquered strife and fire, it's safe to say that the myth of a phoenix rising from the ashes has been firmly realised.

Select bibliography

Papers of Thomas Jefferson: Retirement series (Princeton: Princeton University Press, 2004)
<https://africageographic.com/stories/cape-town-fire-fynbos-table-mountain-life-in-the-ashes/>

Wim Els is a book lover and Executive: Governance and Outreach at the Actuarial Society of South Africa

Bloubloed-liefde vir Oranjerivier- afrikaans

deur Angela Bromkamp

Karien Brits/twitter.com

Anzil Kulsén en Diana Ferrus by Ommietafel 2019 op Stellenbosch

Het jy geweet Namakwalandse Afrikaans en Griekwa-Afrikaans is albei uitvloeisels van Oranjerivierafrikaans? Khoi-tale het 'n groot invloed op Oranjerivierafrikaans gehad. Alledaagse woorde soos abba, boegoe, dagga, karos, kerie, kamma, hoeka, kwagga, aitsa, eina, ma-goed, ma-hulle, bietjie-bietjie, nou-nou en netnou is almal uit Khoi ontleen, maar wat sit in die harte van hierdie spesiale groepie sprekers en watter unieke stories het hulle om te vertel?

Die Noord-Kaap is geseënd met sy eie taal- en storieskatkis. Anzil Kulsen is op Uppington gebore en word op Keimoes groot. Sy het haar laerskoolopleiding op De Aar voltooi, waarna sy matrikuleer by Oranjezicht Hoërskool op Keimoes. Na skool het sy vir twee jaar aan 'n B.Com.-graad by die Noordwes-Universiteit studeer; en later Taalpraktyk by die Vrystaatse Technikon. Sy verwerf daarna 'n B.A.-graad aan die Universiteit van Suid-Afrika, gevolg deur 'n honneursgraad in letterkunde.

Sy begin daarna te werk by die ATKV as projekbestuurder en ambassadeur vir Afrikaans, waar sy veral in die Noord-Kaap betrokke is met die vestiging van leeskringe en om gemeenskappe aan te moedig om self te skryf.

As deel van haar werk besoek sy afgeleë gemeenskappe om daar met mense oor boeke te gesels, terwyl sy ook kreatiewe skryfkursusse aanbied en spel- en narratiewe terapie doen.

Haar bydrae tot, en die bevordering van Oranjerivierafrikaans, tesame met haar soeke na stories onder veral die jeug, verleen aan haar 'n outentieke en gesaghebbende stem in dié streek se taal- en kultuurontwikkeling. Sy vertel aan Afrikaans.com dat sy 'n groot deernis het met jongmense en sê dat die jeug-genre 'n mens, as skrywer, 'n wyer spektrum van temas gee om te ondersoek. So kan 'n mens ook nog die jeug se perspektief beïnvloed. 'As tiener het ek my emosies baie intens beleef en was ek baie in voeling daarmee. Dis hoekom ek dit so goed kan weergee. Nou het ek ook twee tienerkinders en leer ook baie by hulle.'

Op die vraag watter storie die mooiste een is wat sy nog wil vertel, antwoord sy dat dit eintlik 'n moeilike vraag is, maar sy dink tog haar sentrale storie sal begin met 'n mate van verwerping en eindig met 'n hoofkarakter wat met verborgenheid gekoester word.

Hoe moet die jeug sukses meet? 'Hoe jy mislukking hanteer... Mislukking is so 'n groot aspek van sukses.'

Wie is Anzil Kulsen?

Ek sien myself as 'n doodgewone Noord-Kaapse meisie, my ma se dogter, vrou vir my man en ma van my twee kinders. [My] Kop [is] gedurig in die wolke besig om stories te spin en in die proses sin te probeer maak van alles wat in my omgewing aangaan.

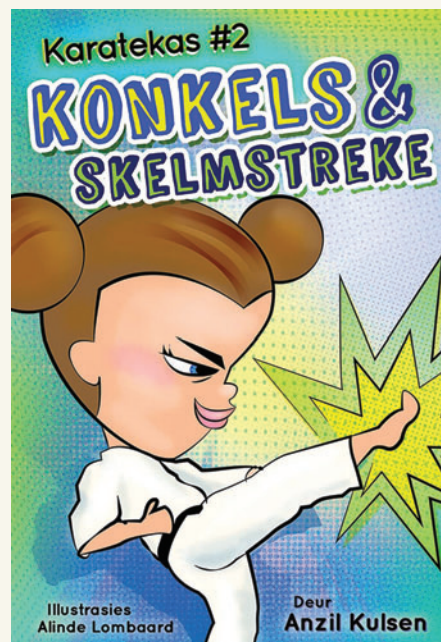
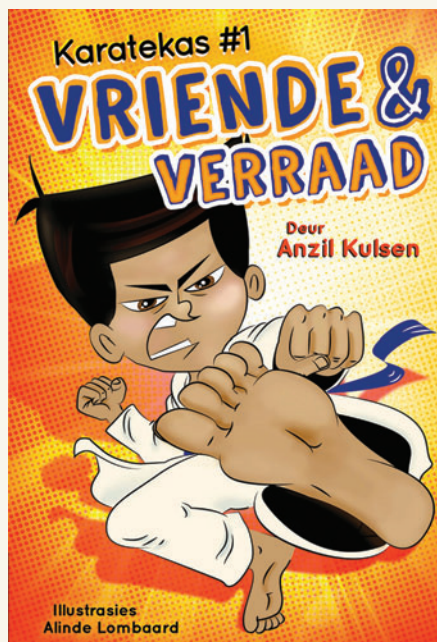
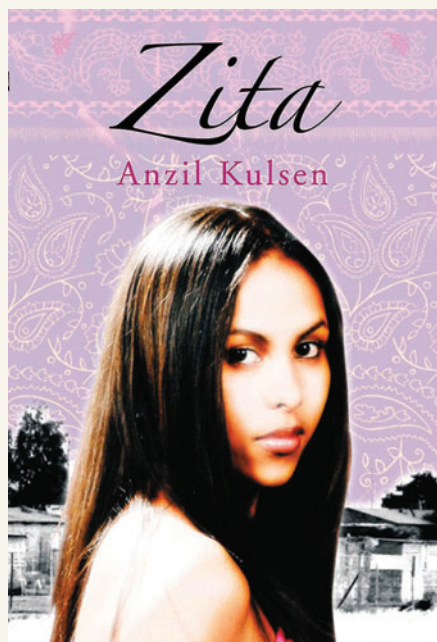
Was jy 'n boekwurm as kind?

Ek het graag gelees, myself ingeleef in boeke in so 'n mate dat ek kliphard kon lag vir die gebeure in die storie, maar ook netso maklik 'n traan kon slaan. So ja, [ek was mal oor]

Ena Murray, Nita Griessel, as die kind Jasper, die Otters, Saartjie, Trompie, noem maar op.

Jy het aanvanklik B.Com. aan die Noordwes-Universiteit studeer en tans skryf jy jeug- en kinderverhale. Wanneer presies het jy besef jy wil skryf?

Ek het op skool al gedroom om skrywer te wees. Ek sou stories lees en wonder of ek nie dalk self so kan skryf nie. Ek moes na my ma geluister het en eerder [dadelik] Taalpraktyk by die Vrystaatse Technikon gaan swot het, maar na 'n lang pad, is ek vandag op die regte spoor.

Waar kry jy jou idees en inligting? Wat inspireer jou?

Mense. Stories is oral en almal het 'n storie. Ek sal soms met iemand gesels en dan kan ek nie agterna vertel of dit wat ek gehoor het, die waarheid of my verbeelding is nie, want in my kop het ek 'n storie rondom die gesprek sit en bou. Mense, plekke, geure, gebeure, alles inspireer my. As ek nie skryf nie, sou ek verseker al mal gewees het.

Hoe identifiseer jy met jou karakters?

Dis 'n uitdaging om oor 'n karakter te skryf wat anders dink en doen as jy. En veral as die karakter ander oortuigings het en anders glo as jy. Ek vind maar altyd 'n gemene deler, ek leef my in in haar omstandighede, haar denke en probeer empatie met die karakter hê. As ek as skrywer nie empatiek teenoor my karakters staan nie, en op so 'n wyse hul storie oordra nie, kan ek nie verwag lesers moet dit geloofwaardig vind nie.

Ek voer gewoonlik lang gesprekke as ek iemand wie werklik bestaan se verhaal in my storie gebruik — dit het gelukkig nog min gebeur — of ek lees baie oor hul situasies op, soos met mensehandel en prostitusie; iets wat ek nog nie eerstehands ervaar het nie. My nuwe roman, wat eersdaags by Lux Verbi verskyn, het seksverlating as 'n sentrale tema. Ek moes lang gesprekke met iemand wat daarin vasgevang was, voer. So moes ek ook met 'n berader, predikant en sielkundige gesels om sodoende my karakter te kon verstaan en sy optrede so te beskryf dat lesers met hom kan identifiseer.

Wat dink jy maak 'n goeie storie?

Geloofwaardigheid. Maak nie saak hoe vergesog jou karakters optree nie, daar moet motief wees vir hul keuses. Die ruimte waarin die storie afspeel en die dialoog wat karakters voer, hul unieke 'stemme' is baie belangrik. 'n Goeie storie moet die leser laat dink. Dit moet die leser uitdaag om anders na 'n karakter of sy eie situasie te kyk. 'n Goeie storie moet die leser op 'n reis neem, weg van sy huidige situasie, dit moet die leser vir 'n ruk in die karakters se skoene laat leef.

Wat dink jou familie van jou skryfwerk en lees hulle graag?

My man lees ál my werk, [en] my kinders is nogal krities, maar was darem trots toe hulle in Graad 7 my kortverhaal in die Platinum Huistaalbundel van Pearson MML, *Vir Dewald*, in die klas behandel het.

Hoe lank neem dit jou gewoonlik om 'n boek te skryf en hoe lyk jou skryfskedule?

Ek is nie baie gedissiplineerd nie, so ek moet myself dwing om soggens vroeg te skryf as ek 'n boek moet klaarmaak. Die laaste boek het drie maande geneem om te skryf, ek het elke dag 1,000 woorde of een uur as doelwit gehad. Maar ek het vooraf al die navorsing en beplanning gedoen. Ander tye neem dit my weer heelwat langer. As ek nie 'n sperdatum het nie, werk ek nie doelgerig nie. Ek het ook 'n paar jaar aan my studies afgestaan, so toe het ek glad nie so doelgerig geskryf nie en meer op kortverhale en rubrieke gefokus.

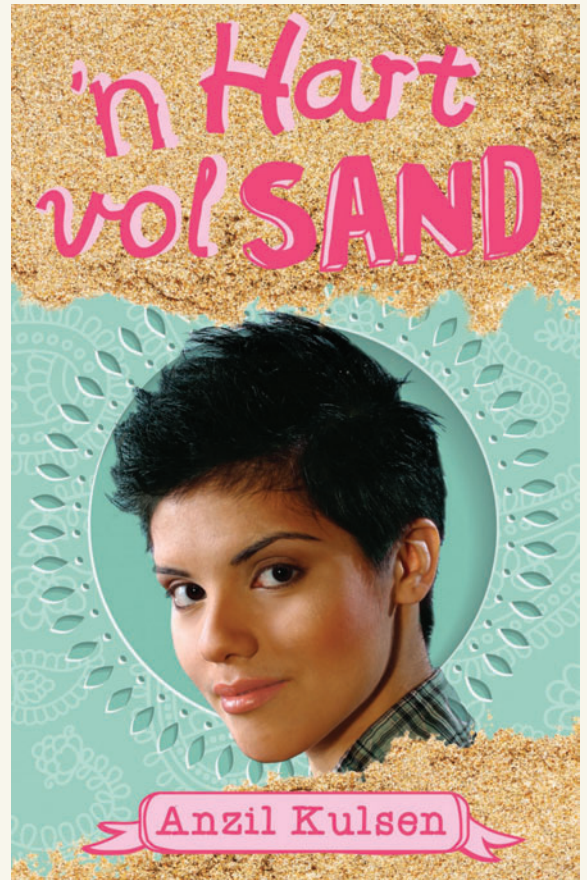
Wat is die hoogtepunt van jou loopbaan as 'n skrywer?

Die eerste hoogtepunt is as jou roman aanvaar word vir publikasie, dan is dit hemels om die boek in jou hand vas te hou; dan is die terugvoer van lesers wonderlik. Veral as iemand na jou toe kom en sê jy kon netsowel hul storie geskryf het. Of jou verhaal het hulle gehelp met hul lewe, of 'n ander perspektief gegee.

Wie is jou gunsteling skrywer(s) en hoe gereeld lees jy?

Jodi Picoult, John Maxwell, Mark Manson, Chanette Paul, Deon Meyer, Martin Steyn, og daar is te veel. Ek lees elke aand voor ek gaan slaap. Dit hang af in watter bui ek is. As ek aan 'n boek van my eie werk, lees ek eerder nie-fiksie. Boeke wat motiveer of geestelike boeke.

Zita was deur die IEB gekies as jeugroman vir matrikulante, maar baie ouers was [vanweë die oënskylik omstrede inhoud] gekant

Anzil Kulsen en Nadine Blom bespreek hulle boek, **Skarlakenkinders**

teen die besluit. Hoe het jy dit hanteer en weet jy dalk hoekom hulle so gekant daarteen was?

Dit voel soos eeue gelede en dit was [slegs] enkele ouers. Die ontvangs by skole was wonderlik. Een skool in KwaZulu Natal het selfs 'n plakkerskamp vir hulle opgerig by hul skool, vuur gemaak en roosterbrood gebraaai. Ek kan soms nie glo **Zita** word vandag nog gelees nie, die boek is in sy negende druk.

Dis 2020, dink jy die ouers sou die boek nou beter ontvang het of nie?

Die storie is nie vandag meer so relevant nie, maar mense lees dit steeds.

Watter wenke het jy vir toekomstige skrywers en biblioteke om lees te kweek by lesers?

Lees baie, veral van die genre wat jy graag sal wil skryf. As ouers lees, sal kinders hul voorbeeld volg, veral as ouers van kleins af vir hul kinders voorlees. As jy lees, sal jy ook leemtes in die mark kan identifiseer, veral temas waaroor daar nog nie baie geskryf is nie.

Hoe word boeke gepubliseer?

Sjoe, elke uitgewer het ander riglyne. In my kursus by The Writers Bureau of London, was die eerste taak om aan uitgewers en redakteurs van tydskrifte te skryf en hul riglyne te vra. Normaalweg kan jy 'n manuskrip aan hul stuur, hulle lees dit, stuur dit aan 'n keurder en dan besluit hul bestuur

en bemarkingspan of dit publiseer kan word. Dan teken jy 'n kontrak, werk saam met 'n redakteur aan die storie en dan kan die boek gedruk word. Dis soms nogal 'n lang proses.

Wat doen jy in jou vrye tyd?

Ek hou van kamp met my gesin en in my tuin krap. My vetplante is my groot vreugde.

Hoe hou jy jouself besig gedurende die tyd van inperking?

Ek sing, speel kitaar en herplant al my vetplante. Ek skryf ook so tussendeur.

Is jy tans besig met 'n nuwe boek en wanneer kan lesers dit verwag?

'n Kinderboekreeks, *Die Bitterbosbende*, verskyn vanjaar; en ook die volwasse roman wat ek vroeër genoem het met die titel **Reënboogmelodie**. Laasgenoemde fokus op die hantering van seksuele verslawing, vergifnis en die uitwerking van verwerping op die mens. Dis 'n lekkerlees fiktiewe storie wat op werklike mense se stories en gesprekke met my gebaseer is.

Angela Bromkamp is die Streeksbibliotekaris van die Beaufort-Wesstreek in die Wes-Kaapse Biblioteekdiens

Book reviews

Boekresensies

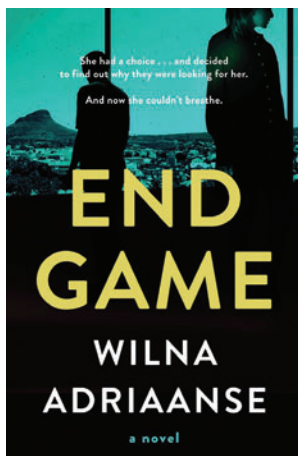
compiled by book selectors

ADULT FICTION VOLWASSE VERHALENDE LEKTUUR

ADRIAANSE, Wilna

Endgame/translated by Elsa Silke.- Tafelberg, 2019.
'**Endgame** is the sequel to Wilna Adriaanse's earlier thriller, **Blindside**, and although it can be read as a stand-alone, without the back story it might take the reader a while to sort out just who is who in the complex world of cops, both obvious and undercover, gangsters, kidnappers and killers. Detective Ellie McKenna has headed off to the Karoo to recover from the trauma, both physical and emotional, that she suffered in the earlier book. She is relishing the quiet life, helping out in the pub and, somewhat improbably, deputising for the church organist. But her past is not that far away, and

when two mysterious men turn up in the church where she is playing, she knows that the time has come to confront it. So it's back to Cape Town, and into the search for a missing girl, a peripheral member of a gangland family, but also the girlfriend of the unpleasant son of a South African/Italian gangland boss, whose head of security, Nick Malherbe, is an undercover cop for Interpol who shares history with Ellie. The son is also missing, and then his bodyguard turns up dead — the first of a rising body count. Abalone, rhino horn, drugs, dirty money — it's all here. And Ellie, Nick, a variety of cops, informers and gangsters have to wade through it all in their efforts to find the missing Clara and Enzo, and try to work out why they have disappeared, and who, out of a host of suspects, would be the most likely to want them out of the way. And then there's the question of who can be trusted, and who is playing both sides off against each other. Adriaanse has created a lively cast of well-drawn characters and picks up the pace with skill as the novel heads to its violent conclusion, via a collection of satisfying twists.' (*news.artsmart.co.za*, Margaret von Klemperer)

DEEGAN, James

The angry sea - HQ, 2019.

This is an exciting military thriller written by a former SAS soldier. It is actually the second book featuring former SAS Sergeant Major John Carr, but we did not see the first called **Once a pilgrim**. I would have liked to have read that first, but in the end it didn't really matter, as I thoroughly enjoyed **The angry sea**, as will most readers who enjoy action thrillers. 'This second offering from retired SAS Regimental Sergeant Major Deegan MC again features... John Carr — fearless, resourceful and only too aware of political realities. This time, he is caught up in a terrorist attack in southern Spain that sees an exceptionally well-financed and organised group of fanatics

kidnap the lawyer daughter of a female British prime minister and spirit her away to the badlands of Libya, demanding a ransom of \$25 million. Carr is recruited by an old friend of the PM at MI6 to run a covert operation to get her back unharmed and to eliminate the terrorists. He and three former SAS colleagues take a hazardous journey through Tunisia and across into Libya. Packed with authentic detail about the defence and intelligence communities, it rattles along at a furious pace, never taking its foot off the accelerator. A terrific story splendidly told.' (*Daily Mail*, Geoffrey Wansell)

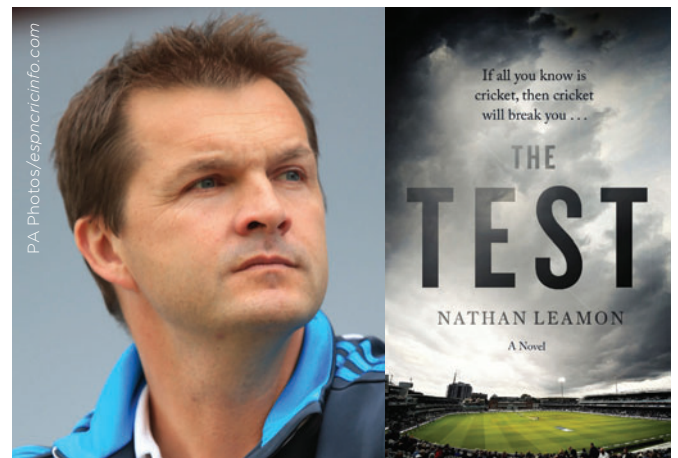
GIBBS, Carol
All things bright and broken: an autobiographical novel. - Jacana Media, 2018.

'When it's taken a person nearly 20 years to write a book, you know she has a story that needs telling. So Carol Gibbs trawled through her extraordinarily colourful and vivid memories to produce not a memoir, but an autobiographical novel. But what she hasn't fictionalised are the very real feelings, confusion and betrayal she experienced as a young, vulnerable girl, with weak ankles, growing up in the poor parts of Cape Town in the 40s and 50s. There's an abusive father, a desperate but steely mother, a stuttering brother, older soul sister and an army of sometimes judgemental, sometimes rescuing relatives and neighbours. There's a naivety about this book — partly because Gibbs has written as her childself,

but also because she comes with the eye of an artist, and her own pencil sketches head-up each chapter. As a reader, be warned that shards of your own past may be evoked — pain, joy, madness and the endless stuff of memory.'

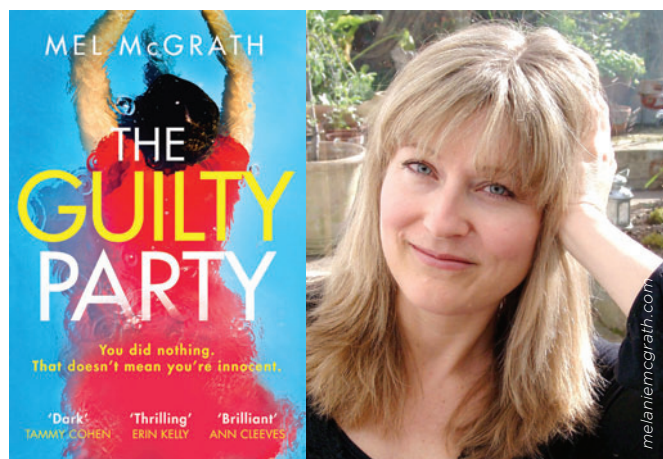
(*Country Life*, Nancy Richards)

LEAMON, Nathan
The test: a novel. - Constable, 2019.

This debut novel won the Sunday Times Sports Book of the Year in the UK. About cricket, it focuses on the pressures facing a modern Test captain, and is a most enjoyable and absorbing read. Former England captain, Mike Atherton, called it 'a fine addition to the painfully thin oeuvre of modern fictional works about cricket' in *The Times*. 'Of the writing of cricket books there is, apparently, no end; but of the writing of high-quality fiction about professional cricket there has been almost no beginning. Until now. Summertime and the living is hard for James McCall. His knee is first cousin to finished, his wife, Beth, has left him, and he is the stop-gap captain of an England team that must avoid defeat in the final Test if it is to retain the Ashes. Such might be a précis of... **The test**. That, however, gives no sense of the depth of this brave and humane work, its layers of reference, or its authentic reflection of life inside a test match dressing room. Leamon knows the life he describes inside-out. Although not a test cricketer, he has worked as England's analyst since 2009... However, to write an account of his life with the test team using real people would be a betrayal of trust. Thus, the rather obvious paradox is that to give the reader an accurate idea of what it is like to be in a dressing room during a test match, Leamon has had to make it up. The result is a work of fiction possessing an authenticity that can only come from experience. The novel is as real as the sweat inside a batting glove or the hollow silence that settles on a dressing room after a defeat. Coaches and cricketers who have read the book testify to that. Yet **The test** succeeds partly because of what it does not try to do. There is no scorecard of the vital match, and nothing but the vaguest detail about individual achievements. The progress of the game is given in simple line scores, thus allowing the reader to understand the architecture of the contest without it becoming the kind of over-by-over chronicle characteristically produced by novelists who love cricket but can't write to save their skins. Cricket dominates **The test** without overwhelming it. One of the triumphs of the book is that McCall's character is so powerfully drawn that readers

might eventually care more about him than they do about the result of the match. The number of characters in the novel is quite small. Only five members of the England side are fleshed out in any detail and the one Australian who speaks off the field is Steve, the amiable captain. **The test** is, as it were, the real McCall.' (*espncricinfo.com*, Paul Edwards)

McGRATH, Melanie
The guilty party.- HQ, 2019.

The author, Melanie McGrath, has written books using her own name: 'the critically acclaimed and bestselling family memoir' **Silvertown**, the award-winning **Motel Nirvana**, and others. She has also published three Arctic crime novels featuring the Inuit detective Edie Kiglatuk using the name MJ McGrath. For her standalone novels like this absorbing thriller and **Give me the child** (2017), she has shortened her name to Mel McGrath. Laura Wilson included this new novel in her *Best recent crime and thrillers — review roundup for the Guardian*: 'There's more moral culpability in Mel McGrath's **The guilty party**. Here, it's a sin of omission — four thirtysomething friends from university are returning home from a music festival when they witness a man assault a woman but fail to intervene, and the victim's body is later recovered from the Thames. Cassie, Anna, Bo and Dex each have a reason for not acting, and we learn more about their backstories as the suppressed tensions come to a head during the course of a long weekend in a holiday cottage on the Isle of Portland. McGrath excels in creating believably flawed characters, and her masterful control of suspense and pacing make for a psychological thriller that is both perceptive and disturbing.'

VAN DER MERWE, Santie
'n Goeie jaar vir rose.- LAPA, 2019.

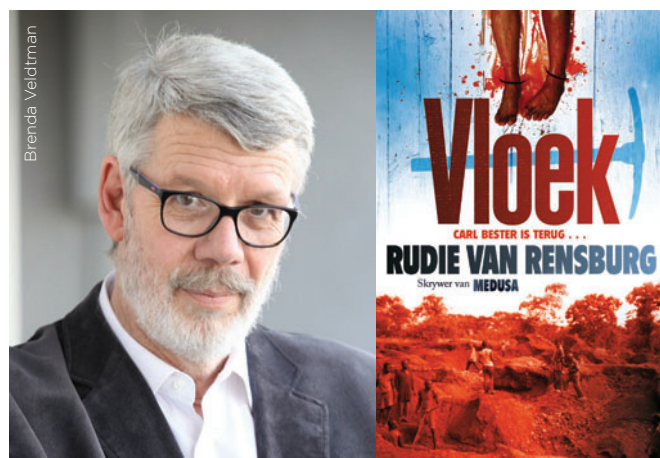
'Santie van der Merwe gee vir die leser 'n bos rose op 'n begrafnis, sommige oënskynlik mooi, ander al deur die lewe beetgekry. Dan begin sy om elke roos se blare af te pluk, totdat die leser met die saadsteel in die hand staan, maar dan laat sy die karakters tuinmaak, snoei, water gee, vir hulself en ook vir ander. Algaande is daar 'n heelwordingsproses; vir sommige. Hierdie boek is nie ontspanningslektuur nie, maar 'n boek wat wyd gelees behoort te word. Temas soos dood, depressie, huishoudelike geweld, drankmisbruik, gebroke huwelike en vele meer word eerlik en reguit aangespreek sonder om swarmoedig te wees. Humor is vaardig ingevleg

en ek het dikwels gelag, nadat ek net 'n paar bladsye vroeër 'n traan moes wegpink. Dis die verhaal van gewone mense in 'n voorstedelike huis, met bure, familie en vriende wat met soveel begrip en deernis uitgebeeld word. (Ek het veral waardering daarvoor dat die dominee nie kom huisbesoek doen het en alles reggebied het nie.) Elke karakter het op sy of haar eie deur hul trauma geworstel. Sommige het anderkant uitgekom. Vir niemand was daar 'n kitsoplossing nie. Saam en afsonderlik het elkeen sy eie pad gevind. Die skryfstyl is goed, en die taalversorging, wat deur Jeanette Ferreira gedoen is, is puik...' (*netwerk24.com/Sarie*, Frankie Rossouw)

VAN RENSBURG, Rudi
Vloek.- Queillerie, 2019.

'In Rudie se eerste Kassie Kasselmann-roman, **Slagyster** (gepubliseer in 2013), ontmoet ons vir Carl Bester, gevalle oudspeurder. In **Vloek** is Carl terug. Hy kan na Suid-Afrika kom — sy bannelingstatus uitgewis, teen 'n prys. "Ons vergeet jou sonde in ruil vir 'n teenprestasie," sê sy nuwe werkgewer. Hy moet 'n lykbesaaide saak van internasionale belang help ontrafel. Carl se polisiedae lê ver in die verlede en hy word gedwing om as volbloedspeurder te redeneer om dié saak saam met 'n spul rookies op te los. Dié berugte rokjagter het natuurlik ook versoekings, soos die pragtige Sarah. Sal hy die versoeking kan weerstaan om betrokke te raak by dié beeldskone kollega? Gaan sy paaie kruis met Kassie Kasselmann, die speurder wat sy

diefstal destyds aan die Skerpioene blootgelê het? Dan is daar die neo-Nazi uit Carl se verre verlede. Gevul met die “heilige krag van die Führer” is hy vasbeslote om wraak te neem op die man wat hom agter tralies laat beland het. **Vloek** is beslis 'n boek wat jou vasgenaël hou, byna soos 'n speurderverhaal wat op die kassie afspeel. Skielik lees jy nie net meer 'n boek nie, jy is deel van die gebeurde... Riloomblikke is daar vele van, dalk te veel vir die gemiddelde vrou se smaak. Die meeste vroue is sensitief wanneer dit by kinders en wreedheid of marteling kom, soos wanneer klein Imani lyfstraf kry... Daar is geen gebrek aan 'n deurlopende spanningslyn wat jou op die punt van jou stoel hou en beslis sal wakkerhou sou jy slaaptyd dié skrywe aandurf nie. Dit lees gemaklik en alhoewel dit jou hare laat regop staan en beslis nie 'n boek is om op 'n nugter maag te lees nie, getuig dit van 'n goeie woordeskat en storielyn wat perfek ingespan en saamgesmee word.' (*litnet.co.za*, Yolanda Wessels)

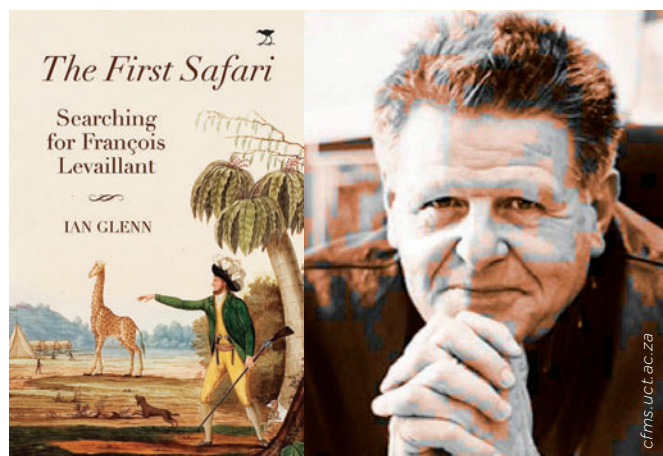
ADULT NON-FICTION VOLWASSE VAKLEKTUUR

GLENN, Ian

The first safari: searching for François Levallant.

- Jacana Media, 2018.

'Why are we drawn to safari? François Levallant, the first and greatest South African birder, first anthropologist at the Cape and first investigative reporter into colonial culture led the way. Ian Glenn retraced the famous naturalist's steps based on his Cape expedition report, **Travels into the Interior (1789/90)**, a bestseller across Europe and the most widely translated text on South Africa until Nelson Mandela's autobiography two centuries later. Glenn pursued historical illustrations, museum specimens, maps and naturalist writing to paint a picture of Levallant's contributions to ornithology, botany, anthropology and zoology. In a chapter devoted to Levallant's collection of mammals, plants, birds, insects and material objects, Glenn recounts his trip to the Paris Natural History Museum where he worked behind the scenes and gained entry to the vaults containing 30,000 dead birds — the culmination of a quarter century's sleuthing. True to his impressive list of academic accomplishments, the author's own journey is intellectual, though rich in a sense of wonder. I too will share his contentedness listening to southern boubous and bokmakieries calling, knowing that Levallant named them.' (*wildcard.co.za*, Romi Boom)

YOUNG ADULT FICTION JONG VOLWASSE VERHALENDE LEKTUUR

GOOSEN, Troula

Raaiselster.- Human & Rousseau, 2019.

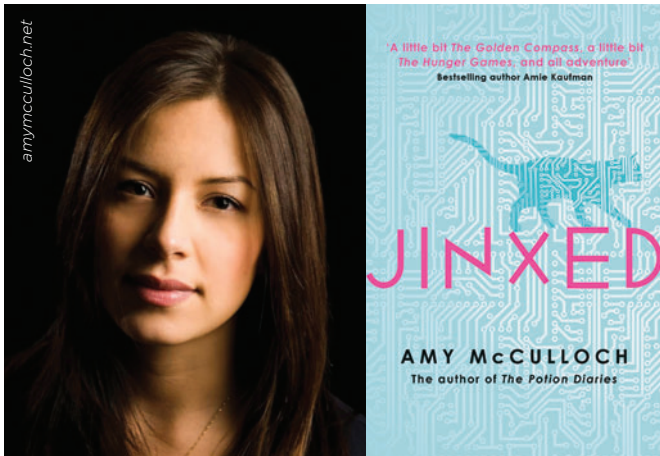
'Met die eerste boek in hierdie historiese jeugroman-reeks, **Raaiselster**, het Troula Goosen reeds 12- tot 14-jariges betower met die kombinasie van fantasie en avontuur wat afspeel in die Kaap van lank gelede. **Raaiselster** neem sommer vanuit die staanspoor die leser mee op 'n opwindende en verrassende avontuur met Leopold en sy reis saam met die togryer na die diamantvelde van destyds. Die storie-“verhoog” word geskep met Leopold wat, ná sy ma se dood, haweloos en geldloos, met net sy ma se beursie en onervare, 'n togryer se handlanger word, omdat die ou man se hond, Asem, hom uitgesoek het om een of ander onverklaarbare rede. Sarel is die ander metgesel, en hy vertel hom gou dat dit 'n gevaarlike rit gaan wees, veral met gerugte van die Verdwaalding wat in die Skurweberge ronddwaal... Hierdie is 'n uitmuntende verhaal waarin geskiedenis, avontuur, raaisels, kalwerliefde en interessante karakters elkeen met 'n persoonlike rol en plek, nou verweef word tot 'n leeservaring wat jongmense sal betower. Stadig maar seker word elke stukkie van die raaisel bymekaargebring, en die boodskap is duidelik dat elke individu kan bydra om iets positiefs en blywend te laat gebeur, en dat haat en hartseer tog met deernis uit hierdie Skurweberge kan verdwyn voordat dit die hele gemeenskap oorweldig en vernietig. Troula Goosen verdien 'n groot kompliment vir haar heerlike verbeeldingsvlug wat sy gebruik om soveel lesers te betrek by die genot van lees en die blywende waarde van 'n goed beplande en deurdagte leeservaring. Hoogs aanbeveel.' (*lonareviews.blogspot.com*, Lona Gericke)

McCULLOCH, Amy

Jinxed.- Simon & Schuster, 2018.

'Lacey Chu has big dreams. Her ultimate aim is to design “baku” (the perfect combination of super-smart technology and animal companion) for the giant tech company MONCHA. When she fails to get a place at the prestigious Profectus academy, her dreams are in tatters until she comes across the mangled remains of a cat-like baku and sets about trying to repair it. Jinx, as she christens him, turns out to be something quite extraordinary and transforms her life for the better. Or is that just a distraction technique so Jinx can get exactly as he wants? This original and gripping sci-fi thriller is set in the

near future where technology and Artificial Intelligence are coming perilously close to independent existence. A cast of multi-ethnic characters and relatable teen experiences give a broad appeal, while an intense sense of increasing jeopardy will keep readers hooked.' (booktrust.org.uk)

We have recently bought the sequel, **Unleashed**.

JUVENILE FICTION JEUGLEKTUUR

DAVIES, Benji

Grandma Bird.- Simon & Schuster, 2018.

'Noi isn't at all sure about spending summer at Grandma's. She lives on a remote island and never has time to play. Then Noi finds a bird stranded at sea and gets caught up in the waves. Only Grandma Bird knows what to do. A stunning picture book about family and friendship. Adults are pushed for time. In the modern world, there is an increasing amount of pressure to be on the go from dawn until dusk, and the rise of technology has seen a decline in the concept of clocking off. Even when we're at home, we might be expected to answer a phone call or an email. Children are competing with work, overtime, and technology for adult attention. While most children don't have a Grandma who lives on a rock at sea, they will certainly relate to the themes of the story. Sometimes it must be hard not to feel ignored and unwanted. Grandma Bird teaches us, in a touching way, that people don't have to be available 24/7 to have their loved ones' backs. When Noi

is in trouble, Grandma Bird is straight to the rescue. There is something special about his remote and homely settings. They are books of adventure and shelter and family... The wide vistas, which are as likely to be populated with animals as people. The colour-palette is that of nature — soft greys and blues. There is a sense of security and love in his worlds. His protagonists are not afraid to venture away from home, but we know they are loved and looked out for.' (bookmurmuration.wordpress.com)

FOGLIANO, Julie

A house that once was/illustrated by Lane Smith.

- Two Hoots, 2019.

'Deep in the woods is a house that once was but now isn't a home. Thus begins a beautifully written tale of two children, a girl and a boy, discovering an abandoned, boarded-up house at the end of a winding, overgrown path. The two climb inside and discover items the former inhabitants left behind, including a hand mirror, books, faded pictures, and an artist's palette that has them conjuring up possibilities as to who used to live in the house. Smith employs different techniques for his remarkable illustrations to show the two distinct sections of the story. When the children are exploring the building, the pictures have a mottled appearance with paint splatters and patterns gracing the backgrounds. When revealing the children's imaginings, the pages exude a calmer feel and use paper-collage textures that are almost palpable. Though the two children think they are alone in their explorations, their every movement is closely observed by a perky, inquisitive bluebird with a worm. Acclaimed author Fogliano offers up lyrical, free verse text that blends stunningly with Caldecott Honor Book illustrator Smith's amazing illustrations to create a timeless feel and an outstanding picture book.'

(Booklist, Maryann Owen)

HUGO, De Wet

Die meisie in die maanlig/illustrasies deur Shân

Fischer.- Human & Rousseau, 2019.

'Hierdie is die vierde titel in die gewilde *Grilgrypers*-reeks, ná **Die vloek van Vreesbaai**, **Web van die mummie** en **Kamp vir monsters**. Lesers word weereens gehipnotiseer met al die onverklaarbare en vreesaanjaende insidente in die lewe van die hoofkarakter, Babette. Babette se pa gaan oorsee vir werk en sy moet op Rustfontein gaan bly by tannie Theodora, in die

dorp waar haar pa se eerste liefde, Heleen, spoorloos verdwyn het. Die dorp het ook 'n ou geskiedkundige begraafplaas en Babette haat begraafplase na sy 'n flik oor zombies gesien het. Dus met die intrapslag is die dorp vir haar onruswekkend en vreemd — sy moet in 'n Victoriaanse herehuis bly; die straat is Angelierstraat en vir haar is angeliere begrafnisblomme; en in die voortuinstaan 'n grafsteen. Sy word ontmoet deur die tante en 'n seun, Tiaan, wat haar dadelik vertel dat daar 'n musiekproduksie by die plaaslike teater gedoen gaan word. Dis baie goeie nuus, want sy is mos musikaal. Babette verneem ook dat oom Carel 'n lyksbesorger was en 'n gedeelte van die huis was sy lykshuis. Die toneelstuk gaan oor zombies en monsters en sy verneem ook van Avani dat die begraafplaas deur 'n meisie se familie vervloek is tot 'n zombienes. So skep die skrywer op vernuftige wyse 'n toneel waarin Babette meegesleur word in vreemde gebeure; onder andere 'n zombie in haar klerekas; sy word agtervolg deur 'n vrou in 'n swart lykswa; sy begin zombies sien; en in haar klerekas sien sy 'n tienermeisie met 'n halwe gesig, in 'n wit rok, wat lyk of bloed oor haar gereën het. Geleidelik word die verhaal opgebou tot die skrikwekkende finale gebeure waar Babette om haar lewe moet veg. De Wet Hugo skryf met vernuf en 'n ryk verbeelding om lesers heeltemal te betrek by 'n grillige verhaal. Hierdie genre is uiters gewild by jonglesers, en *Grilgryper 4* stel nie teleur nie.' (*lonareviews.blogspot.com*, Lona Gericke)

NONTSHOKWENI, Sihle and TLALI, Mathabo
Wanda/illustrated by Chantelle and Burgen Thorne.

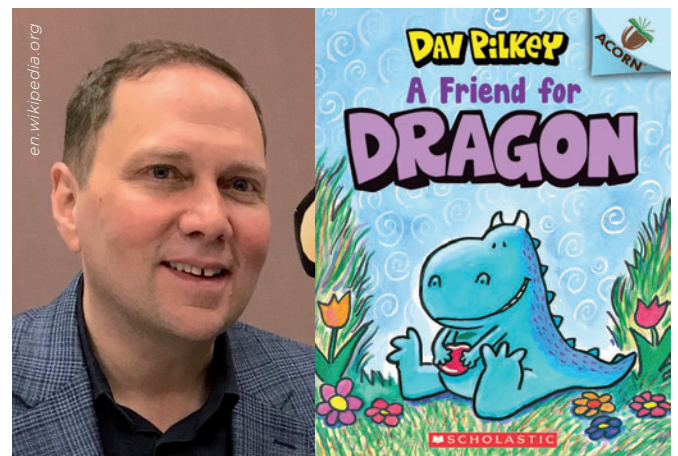
- Jacana, 2019.
 ““A young girl must always remain confident.” This is what Wanda’s mama says to her all the time. Wanda has a beautiful head of hair that her mum proudly combs every morning, but as soon as she leaves the house, no one knows that Wanda rushes to school and makes the big switch from her mom’s combing to a different style. Wanda is teased every day by the boys who call her “Miss Bush”. Also, she wants to change her hair so that her teacher, Mrs Stone, won’t give her a black dot on her star chart or call it a bird’s nest! One day she does not have enough time to do the big switch. Wanda is scared and Mrs Stone... asks her sternly to go get an aliceband for her hair from the lost property box. All Wanda thinks is: “My mother says my hair is strong, and beautiful like clouds. I say so too. I love my hair and one day I will be brave enough to say so.” Wanda goes home after school, feeling hopeless and is warmly welcomed by her Makhulu (grandmother),

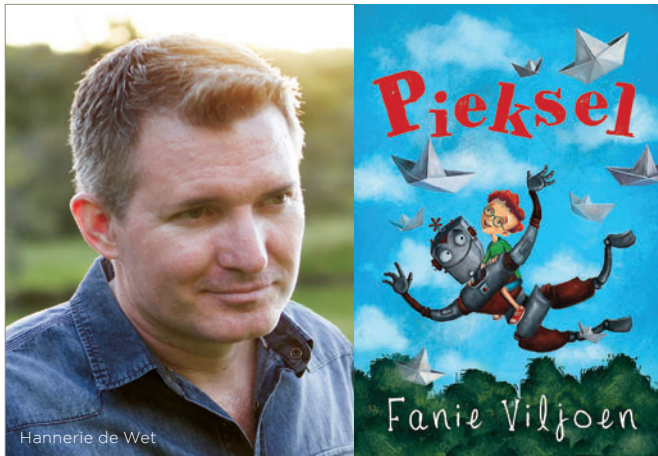
“arms ready to swallow all the sadness...” Wanda wails and tells her how she does not want her hair. Makhulu gently reminds her that “You are a queen and your hair IS your crown”. She shares some secrets, stories and pictures of strong, powerful, beautiful women wearing wonderful hairstyles that she has never seen before. Wanda feels happy and knows that just like her Makhulu’s hair and her mother’s hair, her hair is just perfect. This necessary book, with its powerful words and bright, stunning illustrations is so relevant and reminds us to celebrate culture, to believe in yourself and to be kind.’ (*citizen.co.za*, Kim Mari)

PILKEY, Dav
A friend for Dragon- Scholastic, 2019.

‘Dragon is blue, round, and not at all ferocious — in fact, he’s kind and quite dim, which makes you want to protect him from all the trouble that finds him. What he needs most is something harder than it might seem to get hold of: a friend. First published in the 1990s, the *Dragon* books — there are five in total — are sweet, silly and profound all at once, with more of an edge than you usually find in this kind of story. The villain of the first is downright biblical: a merciless snake who tricks poor Dragon into thinking an apple is the friend he’s been longing for. Pilkey is the big-hearted genius behind Captain Underpants, and his watercolour art for this more tender series has regular dollops of the emotional depth he can find in even the goofiest plot-turn.’ (*New York Times*, Maria Russo)

VILJOEN, Fanie
Pieksel - LAPA, 2019.

'Hierdie moderne sprokie van 96 bladsye is besonder verbeeldingryk en is geskik vir kinders van nege jaar en ouer. Albei Vossie de Vos se ouers beoefen uitdagende beroepe wat hulle aandag van vroeg soggens tot laat saans eis. Vossie is grootliks aangewese op homself vir geselskap en vermaak — hy mag nie eens 'n troeteldier hê nie! Hy het wel toegang tot die internet en het ook baie leesmateriaal en duur speelgoed. Tog verlang Vossie na 'n spesiale maat om saam met hom te speel. Hy is so bedruk dat sy knorrige tuisskool-onnie, Mevrou Moerdyk, naderhand reken daar sit 'n swart kraai op sy skouers. Op 'n dag besluit Vossie om 'n robot genaamd Pieksel te bou uit allerhande planne, goeters en katoeters. Toe hy dit nie onmiddellik regkry nie, hou hy aan probeer totdat die robot uiteindelik werk. Hy en die briljante Pieksel word beste maats en beleef die wonderlikste avonture. Meteens is die lang, eensame ure op 'n einde en lê die dae oop voor Vossie. Hy kan vir die eerste keer soos die seuntjie wat hy is, onbevange lag en speel en die wêreld ontdek. Sels Mevrou Moerdyk otdooi teenoor die behulp same robot wat graag vir haar tee maak. Maar o wee, Vossie se ouers wil niks weet dat hy met 'n gevaarlike, monsteragtige masjien speel nie! Vossie se pa neem vir Pieksel weg. Gaan Vossie ooit weer sy geliefde robotmaatjie sien? Hy wonder darem hoekom grootmense nie vir kinders luister nie. Die skrywer, Fanie Viljoen, is self verantwoordelik vir die talle kleurvolle en atmosferyke illustrasies. Sy gereelde verwysings na die weersomstandighede dra ook by om atmosfeer te skep. Dit reën byvoorbeeld wanneer Vossie alleen voel, maar dan kom Pieksel en leer hom om met nuwe oë na die motreën te kyk. Dit is interessant dat dit juis die robot is wat vir Vossie leer om sy omgewing te waardeer en al die mooi om hom raak te sien. Die dinamika tussen Vossie en Pieksel word uitgebeeld as 'n baie hegte vriendskap. Vossie kry meer "menslike" interaksie by die robot as wat hy by die grootmense in sy lewe kry — beslis 'n aanklag op die moderne samelewing! Hierdie lieflike storie sal tot menige alleenkind se hart spreek.'

(maroelamedia.co.za, Louise Viljoen)

VON KITZING, Constanze
Can't catch me! - Barefoot, 2018.

'The subdued, earthy colour palette of this charming hide-and-seek book brings the warmth of the African sub-Saharan to life with deceptive simplicity. Little Lion is practicing their hunting

and pouncing skills on a variety of wildlife, but as soon as they hear "I'm going to catch you!" they blend effortlessly into the background, gallop swiftly away, or... but that would be telling! This is a lovely book to share. Spotting the camouflaged animals, discussing where they are and how/why they manage to blend into their environment and of course joining in with "I'm going to catch you!" and "No you won't!" makes this a book to return to again and again, sure to become a firm favourite with budding zoologists!' (School Librarian)

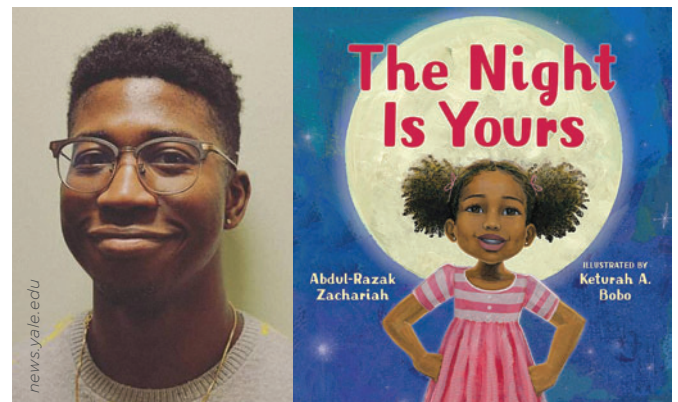

ZACHARIAH, Abdul-Razak
The night is yours/illustrated by Keturah A Bobo.

- Dial Books, 2019.

'In his debut children's book Zachariah paints a story with words that captures the neighborhood adventures of a little girl named Amani. While her parents watch her play with friends from their living room window, the story follows Amani as she explores her environment at night through a game of hide-and-seek. Throughout the story, engaging illustrations illuminate the culture of children living in the city who routinely play outside after dark in front of their buildings or homes. The author and illustrator do a great job of showcasing and constructing a neighbourhood that is safe and loving, where all children can have fun. This is done while simultaneously affirming the African American characters as being as beautiful and familiar as the night: The night is an extension of your skin, all of you children... the darkness of the night is yours. **The night is yours** explores the beauty of the night and the innocence of childhood, making it a delightful story to share with young readers of all backgrounds.'

(Booklist, Tiffany Flowers)

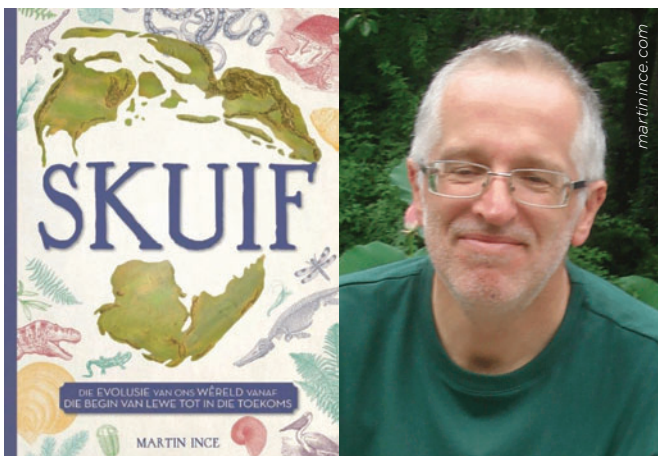
WOOLLARD, Elli
Little Bear's spring/illustrated by Briony May Smith.
 - Pan Books, 2019.

'Little Bear has just woken up from his long winter sleep. But when he pokes his head out of the den, the world around him is vast, white and silent. The only thing he sees is a smooth little stone, just as alone in the snowy wilderness as he is. He nestles it in tight to his fur and off they go in search of friends. **Little Bear's spring** is a lyrical story about friendship, with a gentle introduction to spring and what happens to the natural world when the seasons change. Briony May Smith's artwork brings a sun-dappled springtime landscape to life with breathtaking beauty.' (panmacmillan.com)

JUVENILE NON-FICTION
JEUGVAKLEKTUUR

INCE, Martin
Skuif: die evolusie van ons wêreld vanaf die begin van lewe tot in die toekoms/vertaal deur Ester Grobler; illustrasies deur Martin Bustamante en Bernard Chau.- Protea Boekhuis, 2019.

'**Skuif** handel oor die evolusie van ons wêreld vanaf die begin van lewe tot in die toekoms. Die boek gee 'n ongelooflike oorsig van elke tydperk in die aarde se tektoniese geskiedenis. Hierdie verstommende visuele voorstelling van die aarde se geologiese geskiedenis beskryf die verskuiwing van landmassas en die ontwikkeling van die kontinente soos ons dit

vandag ken. Met pragtige wêreldkaarte en illustrasies wat die oorsprong van lewe uitbeeld en die aarde se moontlike toekoms voorspel, is **Skuif** die ideale gids tot ons planeet se geskiedenis. Martin Ince beskryf op toeganklike wyse wat die impak van geologiese veranderinge op die lewe op aarde is. Die boek is in hardeband uitgegee in 'n ekstra-groot formaat. Ester Grobler het die Afrikaanse vertaling gedoen. Die Engelse uitgawe is **Continental drift**.' (*Protea Boekhuis*)

Note: At the time of going to press some of these titles were still on order.

Carved-wood bookcases and a ceiling fresco dominate the Baroque Library of the St Florian Monastery, in Austria ([Wolfgang Grilz/flickr.com](http://WolfgangGrilz/flickr.com))

Nuwe Afrikaanse tienerfiksie

saamgestel deur Stanley Jonck

Afrikaanse tienerboeke is, oor die algemeen, nie volop nie, maar die goeie nuus is dat daar 'n verskeidenheid Afrikaanse tienerfiksie oor die afgelope paar jaar uitgegee is. Die meerderheid hiervan is gemik op jonger tieners. Die fokus van hierdie artikel val op titels wat in 2018/19 verskyn het.

Die veelbekroonde skrywer Fanie Viljoen se tienerboek **Veldiep** (Tafelberg, 2018) is die wenner van 'n 2019-ATKV-kinderboektoekenning. Die verhaal 'handel oor tieners wat met grootword-probleme worstel en probeer uitwerk wie hulle is en wat belangrik is vir 'n sinvolle bestaan' (Viljoen?).

Tim Muller, 'n graad 11-leerder voel sy lewe spat aan skerwe toe sy meisie hom afsê vir die kaptein van hul skool se eerste rugbyspan. Gelukkig is sy perd, Apollo, daar vir vertroosting. Amber Sterling se selfbeeld kry 'n enorme knou toe sy aantlyn op 'n afspraak-app beledig word. Toe haar YouTube-video, waar sy kykers vra of sy mooi of lelik is, op haar ander sosiale media beland, word sy die bespotting van haar skool.

Sy sien nie kans om weer klas te loop nie. Amber en Tim ontmoet by 'n buitelig-oefenarea en 'n vreemde, helende vriendskap ontwikkel tussen hulle. Temas soos die media se invloed op wat mense dink oor skoonheid en geluk, die wisselvalligheid van verhoudings, en boeliegedrag op sosiale media, word belig. Beide tienerseuns en -meisies sal die verhaal geniet. Viljoen het 'n handige onderwysersgids tot die boek saamgestel wat gratis op sy webblad beskikbaar is.

Nanette van Rooyen was die naaswenner in LAPA se Jeugromankompetisie van 2018 met haar tienerroman **Die 17de veer** (LAPA, 2019). 'Lara is nog op skool, maar werk in haar vrye tyd by 'n tatoeëersalon en verkoop vintage-klere vir ekstra sakgeld. Haar ma gebruik kalmeerpille om die lewe in die oë te kyk en oom Dan, wat by hulle woon, is 'n vreedsame funksionele alkoholis. Haar pa was nog nooit deel van haar lewe nie. Alex het in 'n kinderhuis grootgeword en het 'n troetel-uil. Hy help al sedert sy laerskooldae om siek en beseerde voëls te versorg en weer in die natuur vry te laat. En hy is in Kaapstad omdat hy 'n belofte aan iemand gemaak het. Toe Lara die eerste keer vir Alex sien, is sy byna seker hy agtervolg haar. Wat sy nog nie weet nie, is dat hulle wêreld op

die punt is om bymekaar te kom. En alles begin met 'n hoededoos vol ou briewe wat Lara op haar ma se kas ontdek. In hierdie opwindende, liriese grootwoordverhaal ondersoek Nanette van Rooyen die ingewikkelde bande wat gesinne bymekaarhou, en wat dit regtig beteken om 'n tuiste te hê.' (LAPA)

Jaco Jacobs pomp kinder- en jeugboeke teen 'n verstommende spoed uit. Willie Burger² sê: 'As daar een mens is wat 'n enorme bydrae tot die vorming van jong Afrikaanse lesers maak, is dit Jaco Jacobs. In boek ná boek... sleur hy lesers mee en maak lees in Afrikaans cool. Jacobs is besig om in Afrikaans te doen wat Roald Dahl of David Walliams in Engels gedoen het: Hy kry kinders aan die lees.' Jacobs se

jeugboek **Dinge wat ek nie van skape geweet het nie** (LAPA, 2018) was die wenner van die Scheepersprys vir Jeugliteratuur in 2019. In sy resensie skryf Willie Burger: 'Jacobs se storie het my ingesleep en ek kon nie ophou lees nie. Luan se pa stuur hom om die vakansie saam met sy ouma in die Karoo deur te bring, terwyl sy prokureurpa die gemors wat Luan en sy vriende by die skool veroorsaak het, "opruim". Luan sien vreeslik daarteen op om saam met sy *weird* ouma deur die Karoo te ry waar sy foto's van windpompe neem. Hy kan nie dink hoedat hy die hele vakansie sonder sy Playstation, die winkelsentrums en sy pëlle sal kan oorleef nie. Maar dan ontmoet hy 'n meisie, en 'n depressiewe skaap, en sy hele lewe verander...'

Zelda Bezuidenhout se debuutroman vir tieners, **As mens geluk kon proe** (LAPA, 2018) was die naaswenner in LAPA se Jeugromankompetisie in 2017. Sy volg dit op met **Die 6 weke van Thomas & Ella** (LAPA, 2019). Elna van der Merwe⁶ beskryf dit as “’n heerlike hedendaagse sprokie oor ’n skatryk meisie en ’n arm ou. Thomas is pas klaar met skool en word vir die lang Desember-vakansie gehuur om Ella se chauffeur te wees voor hy in die nuwejaar universiteit toe gaan. Dinge loop net voor Kersfees skeef, en Ella, wat in graad elf is, se pa stuur haar na haar oorlede ma se familie in Italië om weg te kom van die moontlikheid van ’n verhouding met Thomas. Hier vind sy egter iets uit oor haar pa wat ’n heel nuwe kinkel in die sage bring...” Hierdie lekkerlees-roman sal deur tienerseuns en -meisies geniet word, aangesien dit vanuit beide hoofkarakters se oogpunte vertel word, met hul passie vir onderskeidelik motorfietsse en modeontwerp. Kwessies wat belig word sluit in die soeke om in te pas en kommunikasieprobleme met afwesige ouers.

Die veelbekroonde Elizabeth Wasserman se uiters suksesvolle tienerboeke sluit in **Elf dae in Parys** (2016) en **Elf dae in Oxford** (Tafelberg, 2019). Lona Gericke⁵ het **Elf dae op ’n eiland** (Tafelberg, 2018) baie geniet: ‘Danika bevind haarself onverwags op ’n tropiese eiland saam met haar pa wat sy glad nie ken nie. Van ’n huis in Seepunt, Kaapstad, waar sy woon saam met haar ma Melissa, ’n bekende aktrise, en haar twee tantes Trix en Gaby, word haar omgewing skielik tropies en gevul met kleurvolle voëls, waterskilpaaië en wetenskaplikes wat navorsing doen. ’n Vrydagaandpartytjie van die twee tantes loop lelik skeef wanneer hulle van dwelmbesit aangekla word en Danika ook weggestuur word sodat haar skool se naam nie in die gedrang kom nie. Haar besoek aan die Seychelles belooft om meer opwindend te wees as Seepunt, en ook daar is sy blootgestel aan misdadigers en ’n geldgierige sjeik... Hierdie is nie ’n ligte, oppervlakkige storie van ’n meisie, haar onbekende pa en ’n besoek aan ’n eiland nie. Daar word deeglik gefokus om die omgewing so noukeurig as moontlik te beskryf, maar terselfdertyd nie die verhaal te laat onttaar

in ’n droë wetenskaplike verslag nie. Daar is genoeg aksie, avontuur en spanning om die leser betrokke te hou. Hoogs aanbeveel vir skole, tuisversamelings en biblioteke.’

Jacolet van den Berg is bekend vir haar ligte liefdesverhale vir volwassenes. **Kate in harmonie** (LAPA, 2018) is haar eerste tienerverhaal en was op die kortlys van LAPA Uitgewers se jeugromankompetisie in 2017.

Dit handel oor Kate en haar familie wat vanaf Johannesburg na ’n plaas naby die Paarl moet trek toe haar pa sy werk verloor. Hulle moet by haar ouma-hulle bly. Dit is vir Kate erg om graad elf in ’n nuwe skool te begin. Haar broer vind dit net so moeilik, omdat hy in sy matriekjaar sy status as eerste rugbyspanspeler en leerlinggraadslid verloor. Kate raak gefassineer met Harmonie, ’n probleemperd om die plaas, en besluit om perdrylesse by die plaaseienaar se seun te neem. Toe Harmonie as gevolg van omstandighede verkoop moet

word, neem Kate dapper besluite om die saak te beredder. Hierdie buitengewone perdestorie se karakters oortuig met boeiende familieverhoudings en ontwikkelende tienerliefde.

Christien Nesor se baie gewilde *Elle Kroon*-reeks, met titels soos **Kondensmelk** en **Strikdans**, word opgevolg met ’n hoogs geslaagde tienerroman, **Pienk is nie vir sissies nie** (Tafelberg, 2018). Lona Gericke⁴ skryf: ‘Helene Rust wil met haar pienk boekie vir meisies haar “willewragtag” dogter Nicci in ’n jong dame omskep, maar Nicci fokus slegs op fietsry, haar passie, en iets wat sy baie goed kan doen. Hierdie keer jaag sy weer vooruit, maar word so die prooi van twee diewe wat haar van haar fiets beroof, aanval en ernstig beseer. Dit word ’n lang herstelproses, een waarin sy nie kan ry nie, maar veral geteister word deur die gedagte dat hulle haar vir ’n seun aangesien het. Daar is dus in Nicci hierdie tweestryd — sal sy weer haar pienk balletskoene aantrek, aanvaar dat pienk nie vir sissies is nie, of bly skuil agter ’n masker van onvroulikheid? Nesor het my beïndruk met die gewilde *Elle*-reeks. Sy slaag weer daarin om te oortuig met deeglike navorsing oor fietsry, ’n goeie balans tussen die verskillende karakters en hul emosies en behoeftes. Karakterontwikkeling vind plaas en die storie is onderhoudend geskryf. Dis ’n verhaal vir 12- tot 16-jariges, met genoeg diepte om ’n blywende, positiewe indruk te laat.’

Die gevestigde, bekroonde skrywer John Coetzee se tienerboek **Skokvlug** (Protea Boekhuis, 2018) is ’n aksiebelaaiende avontuurverhaal oor twee tieners wat betrokke raak by die donker wêreld van perlemoenstropery en dwelms.

Dawid is al van kleintyd af gek oor vlieg. Hy werk hard daaraan om sy student-vlieë-nierslisensie te verwerf sodra hy sestien is. Daarna wil hy sy vlieë-nierslisensie kry om by die Suid-Afrikaanse Lugmag se gewilde Silwer Valke-span aan te sluit. Hy studeer egter in die geheim, want sy pa is daarteen gekant. Toesydrome aan skerwe spat, help sy meisie Donna hom om dit te verwerk, aangesien sy ook al self 'n ernstige terugslag beleef het. 'Ná 'n vlug Kaap toe, beleef die twee saam die haglike toestande op die Kaapse Vlakte waar die gebruik

van dwelms, perlemoen-stropery, kaping en moord hoogty vier. Dawid moet sy onsekerhede oor sy eie toekoms laat vaar en fokus op die penarie waarin hulle hulself bevind.'

(Protea Boekhuis-uitgewersprikkel)

Spoekie (LAPA, 2019) is die bekroonde jeugroman **Ghost** van Jason Reynolds wat André Trantraal meesterlik in Kaapse Afrikaans vertaal het. Die jong tienerseun, Spoekie, ken net van hardloop. Hy doen dit al van kleintyd af sedert sy tronkvoëlpa hom en sy ma probeer skiet het. Spoekie maak moeilikheid waar hy ookal gaan, terwyl hy vasgevang is in 'n omgewing van geweld en misdaad. Hy voel hulpeloos en verlore. Sake verander egter drasties toe sy pad met Coach kruis. Coach sien dadelik Spoekie se natuurlike talent raak en glo dat hy die beste atleet in die stad kan word. Dis nou mits hy kan leer om op te hou weghardloop vir homself. Reynolds kry dit reg om die egtheid en rouheid van Spoekie se pyn en hartseer perfek vas te vang; selfs met humor. Kwessies soos diefstal, afknouery en huishoudelike geweld word eerlik en dapper belig. Dis 'n verhaal waarby menige jongmense aanklank sal vind.

Theresa van Baalen se fantasie- en nabye toekomsverhaal, **ZAK: die blou planeet** (LAPA, 2019) was op die kortlys vir LAPA se 2017-Jeugromankompetisie en is die eerste boek in 'n reeks. ZAK staan vir Die Zenkion-Aarde-komplot. Jonathan Birch' beskryf die storie só: 'Die verhaal begin by Mitch op planeet Aarde, 'n inwoner van Deltaville, wie se familie ontvoer word deur Helikon se magte. Hy vind sy beste vriend, Lionel, wat ook ontsnap het van die ontvoerders. Hulle sweer saam

dat hulle alles in hul mag gaan doen om hul families te vind en te red van die ruimtewesens of soos hulle dit noem, "Aliens". Hulle enigste manier om tot by Helikon se astrotuig uit te kom is deur Imke. Imke is 'n half-Blou Planeter, half-Zenkioniet. Sy is opsoek na 'n identiteit en plek waar sy kan inpas, aangesien sy nie dieselfde lyk of dink soos die ander Zenkioniete nie. Sy is 'n inwoner van die planeet Zenkion wat amper soortgelyk was aan die planeet Aarde, maar die toestand in Zenkion het egter versleg, aangesien daar 'n tekort is aan water, plante en lewende diere. Dit is ook 'n moontlike vooruitsig vir die planeet Aarde indien die natuurlike hulpbronne opgeoffer word vir die bevordering van tegnologie. Mitch en Imke se wêreld ontmoet in hierdie verhaal oor ruimte-reise, ruimtewesens, 'n soeke na identiteit en moontlike liefdesbande.'

Afrikaanse fiksie vir ouer tieners is maar skaars. Die paar titels wat wél die afgelope jaar of wat uitgegee is, is egter meestal van hoogstaande gehalte.

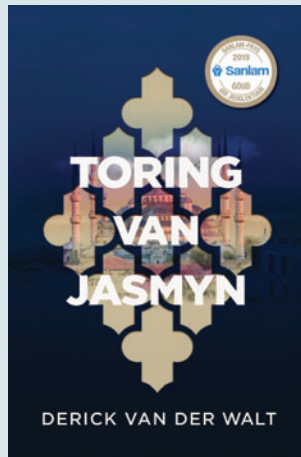
Jan Vermeulen het al 'n hele paar toekennings vir sy skryfwerk ontvang. In 2018 wen hy LAPA se Jeugromankompetisie vir die tweede opeenvolgende keer met **Oopmond** (LAPA, 2019). 'Sewe maande ná haar hartoperasie begin Madelaine Taaibosch vermoed daar is iets verkeerd. Sy is seker die

skenkerhart wat in haar borskas klop, is 'n gebroke hart. Die dokters verseker haar daar is niks met die hart verkeerd nie, maar sy begin vreemde dinge sien, dinge uit die verlede, dinge wat in die toekoms gaan gebeur. Wanneer Madelaine op haar antieke hemelbed lê, verskyn die Franssprekende Camille en dan begin sy in die verlede terugreis. As Koba raak sy verlief op Buks, wat sterf wanneer hy haar tydens die Anglo-Boereoorlog teen die Engelse beskerm. Sy word Madelaine Taillefert en haar lewe word nog eens deur haar beminde, Hildebrand von Solms, gered.

Dan is daar Brand, die rekenaar- en geskiedenisboffin wat graag navorsing oor sy stamboom doen. Hy vind uit Buks was sy pa se oupagrootjie en dat Hildebrand von Solms ook een van sy voorvaders was. Brand se oorlede meisie se hart klop nou in Madelaine se bors. Terwyl Madelaine en Brand die geheime van die verlede stadig ontrafel, is hulle gewikkel in 'n stryd teen tyd voordat die hart in Madelaine se borskas ophou klop. **Oopmond** is 'n uitdagende, boeiende roman vir jong volwassenes. Temas soos sterflikheid, orgaanskenking, tweede kans, reïnkarnasie, tydreise en tienerromanse word ondersoek.' (www.wereldwyd.co.za, 23/08/2019)

Derick van der Walt is die skrywer van die bekroonde **Lien se lankstaanskoene** en ander prysweners vir jong volwassenes, soos **Hoopvol** en **Willem Poprok**. **Toring van jasmyn** (Tafelberg, 2019) het Goud gewen by die 2019-Sanlamprys vir

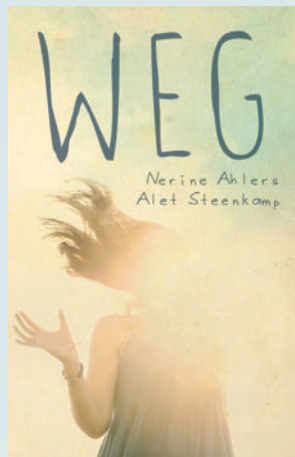
Jeuglektuur. 'Die verhaal speel in die kleurvolle strate van Istanboel af. Markus Combrink reis saam met sy pa, suster en "nuwe boetie" Neil (hy trek in by hulle na sy ouers se dood), na dié Turkse stad. Terwyl hulle pa werk, verken die tieners die pragtige besienswaardighede en raak bevriend met twee plaaslike tieners, Meryem en Sahib. Daar is politieke onrus, en bomaanvalle deur plaaslike terreurgroepe dreig om die Combrinks se vakansie in 'n nagmerrie te omskep. Boonop worstel Markus met sy ouers se onlangse egskeding en moet Neil die verlies van sy ouers

verwerk. Wanneer Markus se suster egter ontvoer word, begin die poppe behoorlik dans. Die vakansie ontaard in 'n avontuur wat die Combrinks nie sommer sal vergeet nie.'

(NB-Uitgewersprikkel)

LAPA Uitgewers het Nerine Ahlers en Alet Steenkamp se tienerroman, **Weg** (2018) uitgegee. Louise Viljoen⁸ sê: 'Hierdie naelbyt-spanningsverhaal was 'n finalis in LAPA se Jeugromankompetisie in 2017.

Niekie se ouers werk vir 'n jaar oorsee as argitekte by 'n groot buitelandse firma en laat haar toe om alleen in haar eie woonstel te woon. Haar niggie, 'n lugwaardin, bly darem langs haar. Niekie, 'n matrikulant en kunstenaar, verdwyn egter spoorloos ná 'n rusie met haar kêrel, Zack. Omdat Niekie al voorheen onverwags die pad gevat het om te gaan skilder saam met haar kunstenaarsoom, is die polisie nie dadelik agterdogtig oor haar verdwyning nie. Zack is dadelik bekommerd oor sy beeldskone meisie se veiligheid. Wat sou van haar geword het? Boonop het nóg 'n meisie verdwyn! Hoe lank tyd het hulle om Niekie op te spoor voordat sy dalk in 'n skeepsvrachouer Midde-Ooste toe gesmokkel word? Tieners sal hierdie spannende verhaal beslis nie maklik neersit nie.'

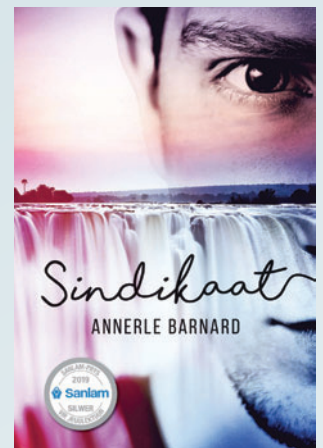
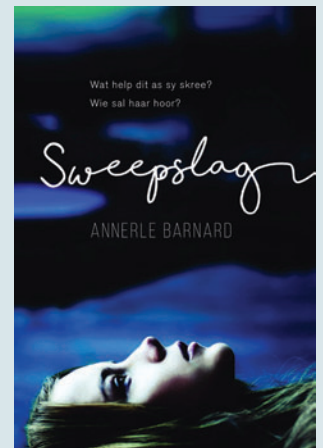

Annerle Barnard se debuutroman, **Sweepslag** (Tafelberg, 2019) was in 2017 genomineer vir die Sanlamprys vir Jeuglektuur. Dit is 'n spanningsvolle, meesleurende verhaal oor die skrikwekkende realiteite van mensehandel, kinderpornografie, dwelmhandel en moord. 'Paul en Alicia was op die verkeerde plek op die verkeerde tyd — Paul het 'n moord aanskou en Alicia het vir die eerste keer in haar lewe skool ge-bunk omdat sy ontsteld was oor iets wat gebeur het. Die twee hoërskoolleerders van Bloemfontein word saam met ander jongmense gevange gehou in 'n luukse huis vol gruwels.

Uitkomstans is daar nie, maar dinge raak so erg dat hulle hul lewens gaan waag om weg te kom.' (NB-Uitgewersprikkel)

Barnard se tweede jeugboek, **Sindikaat** (Tafelberg, 2019) het Silwer in die Sanlamprys vir Jeuglektuur in 2019 gewen. 'Dit is 'n avontuurverhaal waarin drie vriende se lewens omvergegooi word wanneer Paul per ongeluk onwettige smokkelgoed vind. Hulle paaie kruis met die van die Chinese mafia. Die verhaal begin in Bloemfontein, waarvandaan Paul en sy vriende saam met sy lyfwag, Bossie, deur drie Afrikalande reis om van die moorddadige Chinese bende te vlug. Spannende aksietonele laat die adrenalinie behoorlik pomp. Tussendeur al die aksie moet Paul, Karlien en Adriaan die uitdagings en probleme waarmee tieners daagliks worstel, oorkom. Seksualiteit, liefde, vriendskap en lojaliteit word op dié manier by die aksie betrek in 'n verhaal waarin die goeie die bese oorwin en geregtigheid seëvier.'

(www.graffitiboeke.co.za)

Rouxnette Meiring se debuut avontuur-toekomsroman **Kraak** (Tafelberg, 2018) is die eerste boek in die *IIHui !Gaeb*-reeks. Elzette Steenkamp⁵ skryf: '**Kraak** speel af in die jaar 2315. Die aksie begin in IIHui !Gaeb, 'n tegnologies gevorderde stad aan die suidpunt van Chinafrika. IIHui !Gaeb, oftewel Kaapstad in 'n nuwe, futuristiese baadjie, is 'n veilige hawe in 'n onstabiele vasteland. Hier word inwoners deur 'n virtuele koepel teen die ekologiese en menslike gevare van die buitewêreld beskerm, en toegang tot die stad word streng beheer. Dit is egter gou duidelik dat alles nie pluis is in hierdie paradys nie. Die meeste van die stad se volwasse bevolking ly aan 'n vreemde slaapsiekte (hulle is lewend,

maar is in 'n diep slaap vasgevang...). Boonop doen daar gerugte die ronde dat die koepel aan die kraak is. Kara, Amber, Kaleb en Mohlomi, 'n groep IHHui !Gaebse weeskinders wat hulle ouers aan die slaap afgestaan het, ontvang 'n kriptiese opdrag van die geheimsinnige Sophia: Hulle moet die koepelstad verlaat en noord trek na Egipte. Daar sal hulle die oplossing tot die raaisel van hulle ouers se siekte vind... Meiring se uitbeelding van 'n toekomstige Afrika is vernuwend... Die verhaal ondersoek onder meer die langtermynneffek van klimaatsverandering en ander ekologiese rampe, asook interessante aspekte van beide menslike en niemenslike evolusie...' Die tweede boek in die reeks is **Snak** (Tafelberg, 2018).

Nathan Trantraal het die Amerikaanse skrywer Jason Reynolds se veelbekroonde jeugverhaal **Long way down**, in Afrikaans vertaal as **Lang pad onnetoe** (LAPA, 2018). Dit handel oor bende- en vuurwapengeweld en die gepaardgaande haat

van slagoffers en word in die vorm van kort, staccato-agtige poësie in Kaapse Afrikaans vertel. Will se broer, Shawn, word doodgeskiet toe hy heel onskuldig na die winkel op die hoek gaan om seep vir sy ma se ekseem te koop. Will is vyftien jaar oud en gewoon daaraan om in 'n stad vol geweld te bly. Maar hierdie keer is dit anders. Dis immers sy broer wat sinneloos vermoor is. Will kry Shawn se pistool in die hande en beplan wraak. Soos hy met die hysbak vanaf die gebou se sewende verdieping na onder ry, klim verskillende mense, wat elkeen iets met

die geweld in sy buurt te doen het, in die hysbak. Elkeen van hulle vertel vir Will dele van 'n groter storie as die een wat hy dink hy ken. Die skrywer bring die nare gevolge van moord aan die lig — hoe dit net tot meer moord, wraak, geweld en hartseer lei.

'n Paar ander tienerfiksie wat ook onlangs in Afrikaans verskyn het, sluit in:

- **Blits 2 — operasie hoërskool** deur Nadine en Adriaan Blom (Tafelberg, 2019)
- **Brand** deur Fanie Viljoen (Tafelberg, 2019)
- **Emma en die Middernagman** deur Marianna Brandt (Human & Rousseau, 2018)
- **Iemand wat verdrink en ander verhale**, saamgestel deur Fanie Viljoen (LAPA, 2019)
- **Jinx** deur Celeste Slabber-Loriston (Protea Boekhuis, 2018)
- **Maya se musketier** deur Marga Jonker (Tafelberg, 2019)
- **'n Ou soos jy** deur Annabel Allers (LAPA, 2019)
- **#Presiesanders 2: cupcakes en kupidos** deur Cecilia Steyn (Human & Rousseau, 2018)
- **#Presiesanders 3: somerskool en spoke** deur Cecilia Steyn (Human & Rousseau, 2019)
- **Puntemasjien** deur Christo Meyer (Naledi, 2019)
- **Raaiselklip** deur Troula Goosen (Human & Rousseau, 2018)
- **Raaiselster** deur Troula Goosen (Human & Rousseau, 2019)

- **Die Rietrotte van Rietvallei Hoër** deur Nerine Ahlers (Protea Boekhuis, 2019)
- **Skadujagter** deur Dihanna Taute (Human & Rousseau, 2018)
- **Somer** deur Jaco Fouché (Human & Rousseau, 2018)
- **Spooksoeker** deur Francois Bloemhof (LAPA, 2019)

Tienerfiksie waarvoor lesers gerus later in die jaar kan uitkyk, is:

- **Die lewe volgens Wim Vermaak** deur William Oosthuizen (Human & Rousseau, 2020)
- **Die vlerke van naaldekokers** deur Cecilia Steyn (Human & Rousseau, 2020)
- **Donker web** deur Fanie Viljoen (Tafelberg, 2020)
- **Elf dae in New York** deur Elizabeth Wasserman (Tafelberg, 2020)

Bronnelys

1. Birch, JM. 2020. *ZAK: die blou planeet* (resensie) deur Theresa van Baalen. *Storiewerf*. 20 Februarie. Besikbaar: <https://storiewerf.co.za/2020/02/20/zak-die-blou-planeet-resensie> [2020, 11 Mei].
2. Burger, W. 2018. *Ken jou storie: So skryf 'n wenner* — Jaco Jacobs. Resensie van **Dinge wat ek nie van skape geweet het nie** deur Jaco Jacobs. *Vrouekeur*. 10 November. Besikbaar: <https://www.vrouekeur.co.za/nuus-vermaak/ken-jou-storie-skryf-n-wenner-3> [2020, 10 Mei].
3. Gericke, L. 2018. *'n Eilandbesoek kan overgeetlik wees!* Resensie van **Elf dae op 'n eiland** deur Elizabeth Wasserman. *Lona se reviews*. 21 September. Besikbaar: <http://lonareviews.blogspot.com/2018/> [2020, 12 Mei].
4. Gericke, L. 2018. **Pienk is nie vir sissies nie** deur Christien Naser. *Lona se reviews*. 23 April. Besikbaar: <http://lonareviews.blogspot.com/2018/> [2020, 13 Mei].
5. Steenkamp, E. 2019. *Kraak deur Rouxnette Meiring: 'n resensie*. *LitNet*. 30 Januarie. Besikbaar: <https://www.litnet.co.za/kraak-deur-rouxnette-meiring-n-resensie> [2020, 14 Mei].
6. Van der Merwe, E. 2019. *Nuut op die rak: 3 boeke wat kinders sal geniet*. Boekprikkel van **Die 6 weke van Thomas & Ella** deur Zelda Bezuidenhout. *Huisgenoot*. 7 November: 61.
7. Viljoen, F. 2018. *Veldiep: onderwysersgids*. Fanie Viljoen. 16 Julie. Besikbaar: <http://www.fanieviljoen.co.za/wp-content/uploads/2018/07/Veldiep-Onderwysersgids.pdf> [2020, 8 Mei].
8. Viljoen, L. 2018. *Tienerfiksie wat sprankel*. Boekprikkel van **Weg** deur Nerine Ahlers en Alet Steenkamp. *Maroela Media*. 30 Oktober. Besikbaar: <https://maroelamedia.co.za/afrikaans/boeke/tienerfiksie-wat-sprankel> [2020, 13 Mei].

Stanley Jonck is 'n boekkeurder by die Wes-Kaapse Biblioteekdiens

The tricolour bag that came to symbolise migration

by Malibongwe Tyilo

Cheap, practical and easily accessible, the checkered red, white and blue bag has become an apt symbol for migration in 21st-century art.

'The names given to those bags are often derogatory words to describe the immigrant demographic. They're known as *Ghana must go bags* in Nigeria, after the Ghanaians were expelled there; in Germany, they're called *Tuekenkoffer*, which is a Turkish or Polish suitcase, named after the immigrant demographic you find there.

'In the Caribbean, they're called *Guyanese Samsonite*, in England they're known as *Bangladeshi bags*, in New York as *Chinatown totes*, and in the Limpopo here in South Africa they're known as *Zimbabwe bags*', explains artist Dan Halter, referring to the ubiquitous red, white and blue check nylon bags which he started incorporating into his artworks in 2008, after the wave of xenophobic attacks in South Africa.

Once again, the bags form a large part of his current exhibition, *Cross the river in a crowd*, at WHATIFTHEWORLD gallery in Cape Town.

Just shy of three kilometres from Halter's solo show, at the Zeitz Museum of Contemporary Art Africa (Zeitz MOCAA), artist Nobukho Nqaba's exhibition opened on 1 August, and ran until 20 October 2019. Titled *Izicwangciso Zezethu...* (We make plans), the exhibition is housed in one of the museum's permanent collection galleries. Here, the walls,

the floor and the furniture in the room are all covered in the check fabric.

Nqaba has been using the bags in her work since 2011.

'It's a bag that was used a lot in my upbringing, by my family during our travels from the Eastern Cape to Cape Town. It's also a bag that symbolises struggle and poverty because it's cheap and easily acquirable, although nowadays it's used as a fashion accessory and other things.

'But, for me it's significant because it's a symbol of migration and movement within the country,' says Nqaba. In her work, the bag is referred to by its colloquial Xhosa term, *uMaskhenkethe*, which translates to 'the traveller', but can also be read as 'let's travel'.

Nqaba's exhibition considers the concept of home as a transient space.

'I decided to deconstruct the bag a little and paste it on to the walls. I wanted to bring about that sense of home as I knew it when we grew up in the shacks, where people would cover the interior of the shack with posters and branded papers', she explains, referring to a practice which performed the dual function of insulation and decoration.

'Instead of using newspapers, I decided to use these bags because I wanted to bring back that idea of a shack not being a permanent structure. There's always a fear or danger that you will lose it at some point, whether because the

Hayden Phipps

Mai mabag (back), 2019, Dan Halter. Used plastic weave bags and wireframes. Black Serpentine. 110 x 122 x 240 cm. Stone carving by FARO. Wirework by Kuda Kuimba. Pattern making and stitching by Sibongile Tete

Matthew Bradley

Kuzvuvu dumbu, 2019, Dan Halter. Found plastic-weave bags and wire frame, 230 x 100 x 38 cm. Wirework by Kuda Kuimba. Pattern making and stitching by Sibongile Tete

Twitter/ZeitzMOCAA

Installation shot of Nobukho Nqaba's exhibition at the Zeitz MOCAA

Nobukho Nqaba

Umaskhenkethe likhaya lam, 2015, Nobukho Nqaba

government chases you away, or a fire. It also speaks about global migration and how people interpret the concept of home; it's not something that's always there, especially if you consider what's happening currently in Europe.

'It's about investigating that whole idea of a home being always in transit, especially to the migrant worker, to that person who's always looking for greener pastures.'

Although the fabric was made in Taiwan, it gained popularity in its current incarnation as a bag in 1960s Hong Kong as a cheap carry-all bag. There, also popular in its striped version, its affordability and utility have made it synonymous with 1960s working-class Hong Kong.

In 2001, Hong Kong designer and artist Stanley Wong began incorporating the red white and blue bag into his work. In 2004, when he curated an exhibition for the Hong Kong Heritage Museum titled *Building Hong Kong*, he invited artists and designers to interpret the material for the exhibition.

In the preface to the exhibition catalogue, his view of the bag takes on a more nostalgic and patriotic angle of its role in Hong Kong society: 'These could be sheets at construction sites, the canopies outside street-side groceries. Or it might take the form of baggage carrying our belongings, our presents to take back home to villages on visits, even our dreams. The omnipresent plastic sheet soon acquired its own character, complete with attitudes, not unlike a human being standing steadfastly by his post, patiently facing life's difficulties, and struggling on without a word of complaint—to

be involved in our own city. This is very much like Hong Kong people of the 1960 and 1970s... I hope the starting point of this exhibition, is to take the redwhiteblue (*sic*) to express [the] positive spirit of Hong Kong.'

Wong too has covered entire rooms in the fabric, one of the most well-known being a collaboration with luxury fashion brand Hermès in 2013, where he also included the Union Jack as well as the US flag, embracing the international appeal of the bag. Other major fashion brands have also used the bag's appeal by creating high-end runway versions; two well-known instances being Louis Vuitton's Spring 2007 patent leather, and Balenciaga's 2016 bag.

Fashion's sporadic fascination aside, the cheaper non-designer version of the bag continues to serve practical purposes across the world. Like Ngqaba, whose personal history is intertwined with the bag, so are the lived experiences of many traders, migrants, and working-class people. It is those histories that Halter also seeks to incorporate into his artwork:

'I buy the bags in bulk and then I go to markets like Greenmarket Square in Cape Town and Marabastad in Pretoria, and I ask if people can swap me old used bags for my new bags. They have a pattern of travel in them. Those are more interesting for me. I don't treat them at all, they're often very dirty and falling apart. I'm actually very interested in how they've been mended', he explains, referring to the bags that end up as part of his artworks.

His exhibition takes its title from the Madagascan proverb,

Installation shot of Stanley Wong's collaboration with Hermès, 2013

Nobukho Nqaba

Installation view from Dan Halter's exhibition, *Cross the river in a crowd*

'Cross the river in a crowd and the crocodile won't eat you'. Halter is well aware of how the work relates to current affairs: 'At the moment, to get out of Zimbabwe is particularly difficult, the government is not issuing travel documents, they're delaying it as long as possible. So, yes, the work does play into that, but I don't exactly react to current events. At the end of the day, I am telling my story.'

Migration is something he knows about: 'My parents were Swiss immigrants; my mother was born in Zimbabwe, so we didn't have very deep roots there, but when I left Zimbabwe to go live in Switzerland at age 18, it was a culture shock. I was very homesick, and so I then came to Cape Town to study art. So yeah, I'm a little bit from everywhere. I'm a bit of an immigrant. My parents were attacked in Zimbabwe and they left the country, so I feel like they're more the exiled ones in a way, not me.'

Looking back at history it can be argued that the human story is the story of migration, and not always out of choice. In the more recent human history that includes border crossing, but it can also be migration within countries. The latter informs much of the way Nqaba thinks about migration, having been born in eGcuwa (Butterworth) in the Eastern Cape.

'I started moving around at an early age when I would visit my mother who lived in the farmlands in Grabouw. By 1996 I went to live with her permanently at the farm.' Due to limited space at the farm, Nqaba and her mother left and went to live in a shack. 'Once again I had to be in a new school and be around new people.'

Three years later, she left the shack in Grabouw and moved to Khayelitsha, with a friend of her mother's, leaving her mother behind. Her mother died that same year.

'I had to get accustomed to a new community, a new way of speaking, a new way of dressing because I was that child who had not had much exposure, I was always that

rural girl who didn't know much. When I left Khayelitsha to live in the suburbs, you could say that was yet another form of migration, because again you have to learn a new way of living. Even when you get to tertiary, it's mental migration because you have to adopt a new way of thinking. So, migration happens both physically and mentally.'

As part of her exhibition, next to the single bed covered in the check, there is a Bible, also covered, open to Psalm 23 ('The Lord is my shepherd...'). Here it is even clearer to which kind of migrant, which kind of migration she is referring to in the work.

'To poor people, to the struggling, the Bible is something of great value; I speak from experience. People are always seeking after a source of hope and comfort, even if they are aware that their situation won't get better, or maybe it will take time for things to get better. They need to remind themselves to remain strong, and church is their source of comfort,' Nqaba explains.

Psalm 23 was one of the most-read scriptures in her home when she was growing up. Her mother was a regular churchgoer, and although her dad didn't attend as often, he prayed every night.

'Psalm 23 is etched in my mind, because it's comforting. When you read it over and over again, sometimes it makes sense. Sometimes it sounds contradictory when you read that sentence: "I will fear no evil for You are with me", and yet you find evil always follows you and you keep asking yourself, "Where is this person that's meant to be watching over me?"'

This article was first published by www.dailymaverick.co.za on 10 August 2019

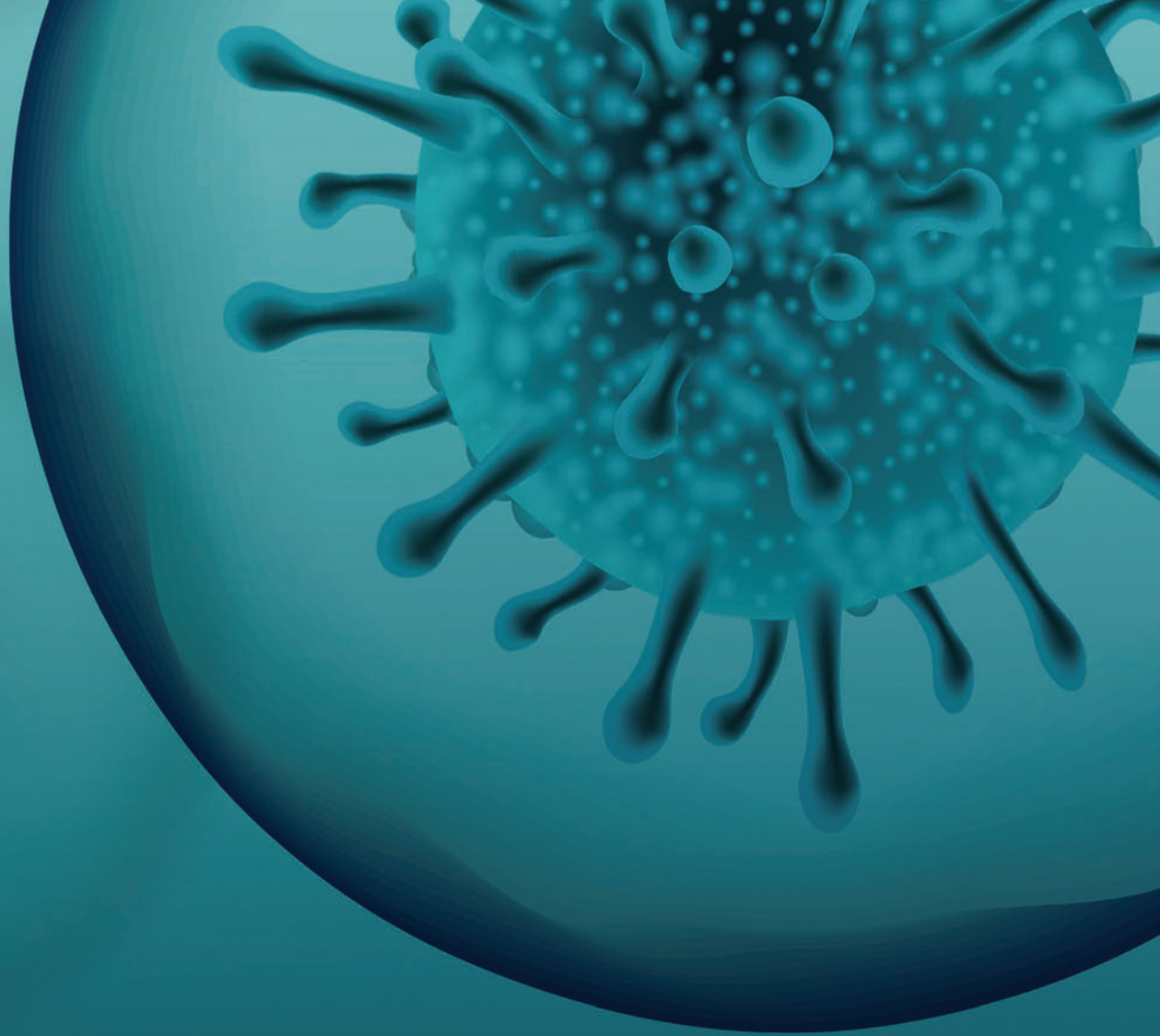
Die tekens van die (Corona) tye

deur Stefan Wehmeyer

Dis was Dinsdag, Woensdag, Donderdag en toe Coronadag — ja, elke dag — vir al meer as 80 dae is dit nou al Coronadag. My nefie in London (hallo Conrad!); ja, dis nou jammer my *trippie* soontoe is gekanselleer; ek het so uitgesien na alles en veral die lekker *party* wat ons sou gehou het terwyl ons kyk hoe die UK alweer amper laaste kom met die 2020 Eurovision Song Contest. Hy't gesê dit herinner hom aan 'n kortverhaal — *Never come Monday* deur Eric Knight.

My oupa het weer altyd vertel dat twee van sy susters dood is in 1918 van die Groot Griep. Maar nooit, ooit sou ek kon droom dat ek eendag sou wakker skrik in 'n wêreld waar 'n boemelaar vir my vra of hy nie asseblief my sigaretstompies in die kar se asbakkie kan kry nie; 'n wêreld vol maskers, maar *mind you*, vroue spaar nou seker op lipstiffies. 'n Wêreld waar jy nou in die middel van die nag moet opstaan om tegelyk saam met al jou bure en almal se keffende honde die strate in te vaar? 'n Wêreld waar ek nou pakkies gis moet gaan koop en na 'n lang gesukkel juniperbessies by 'n speserywinkel vind net sodat ek my eie jenever kan brou? Gelukkig vir my is ek al klaar afgetree en kon ek darem in 'n mate beter aanpas in 'n wêreld waar nagstilte in Kaapstad skielik voel asof jy in 'n klein plattelandse dorpie woon.

Die biblioteke is ook almal toe; *geschlossen*; gesluit. Ek kry nou elke derde week 'n *email* van die biblioteek wat sê dat my drie boekies weer hernieu is en dat ek nie hoef te *worry* oor boetes nie. Maar tog gaan ek nou die dag na die biblioteek — my pragtige biblioteek op Library Square in Claremont. Toe onthou ek van Pressreader. Ek het weer die *app* afgelaai op my foon en toe na die biblioteek gegaan om al die nuutste

tydskrifte en koerante te kan lees. Nou het ek darem meer leesstof. Wat 'n wonderlike diens van die, uhm, Kaapstadse Biblioteek- en Inligtingsdiens!

Ek het al vantevore geskryf van die gedrukte media; met koerante en tydskrifte wat nie meer so gewild is soos in die jare voor die internet-era nie — en beslis nie meer na die koms van die slimfoon-era nie. In daai jare het omtrent elke derde persoon gesit en koerant- of boeklees op die trein. Nie meer nie. (Buitendien loop daar tans geen treine nie.) Maar gewoonlik is almal besig met 'n selfoon of twee. Mense lees en stuur Whatsapp-boodskappe, speel *games* (jip, soos die uwe wat nogsteeds Pokemon Go speel), *check* die heelyd Facebook en doen alles anders onder die son wat deur slimfone moontlik gemaak word.

May you live in interesting times. Net so; en het die virus en die gevolglike pandemie reuse en rampspoedige ekonomiese gevolge. Mense het nie meer geld nie. Vir die aanvanklikke paar weke van die *lockdown* was tydskrifte verklaar tot 'n nie-noodsaaklike item. Winkels het hulle tydskrifafdelings afgesper. (Seker om te keer dat die virus oorgedra word?). Hier ter plaatse het die Caxton-groep aangekondig dat hulle tydskrifafdeling sluit, en dat welbekende tydskrifte soos *Rooi Rose* en *Vroukeur* nie meer gaan verskyn nie. 'n Bittere hartseer storie — en die einde van 'n era.

Tog is dit 'n wêreldwye verskynsel. 'n Google-soektog met 'impact of corona virus on printed media' as tema het verskeie resultate opgelewer. 'n BBC-nuusartikel getiteld *How coronavirus infected publishing*, beskryf die situasie as volg. "Lenin had it about right when he said: There are decades where nothing happens and there are weeks when decades

happen." Many titles were beleaguered already, propped up by generous owners or operating under commercial models that simply can't withstand 21st Century reality. Much of what was going to happen in any case will now happen suddenly. The shift from print to digital at virtually all publications will be radically sped up.'

Die artikel vertel die verhaal van duisende werkers wat uit diens by tydskrifte gestel is. Advertensie-inkomste neem dramaties af; en daar word bespiegel dat net tydskrifte wat deel is van 'n groot groep en wie se inkomstebasis in staat was om suksesvol oor te skakel om eerder inkomste te genereer uit intekenaars as adverteerders, die pyp gaan rook. (Van rook gepraat, dís nou 'n ander hartseer storie.)

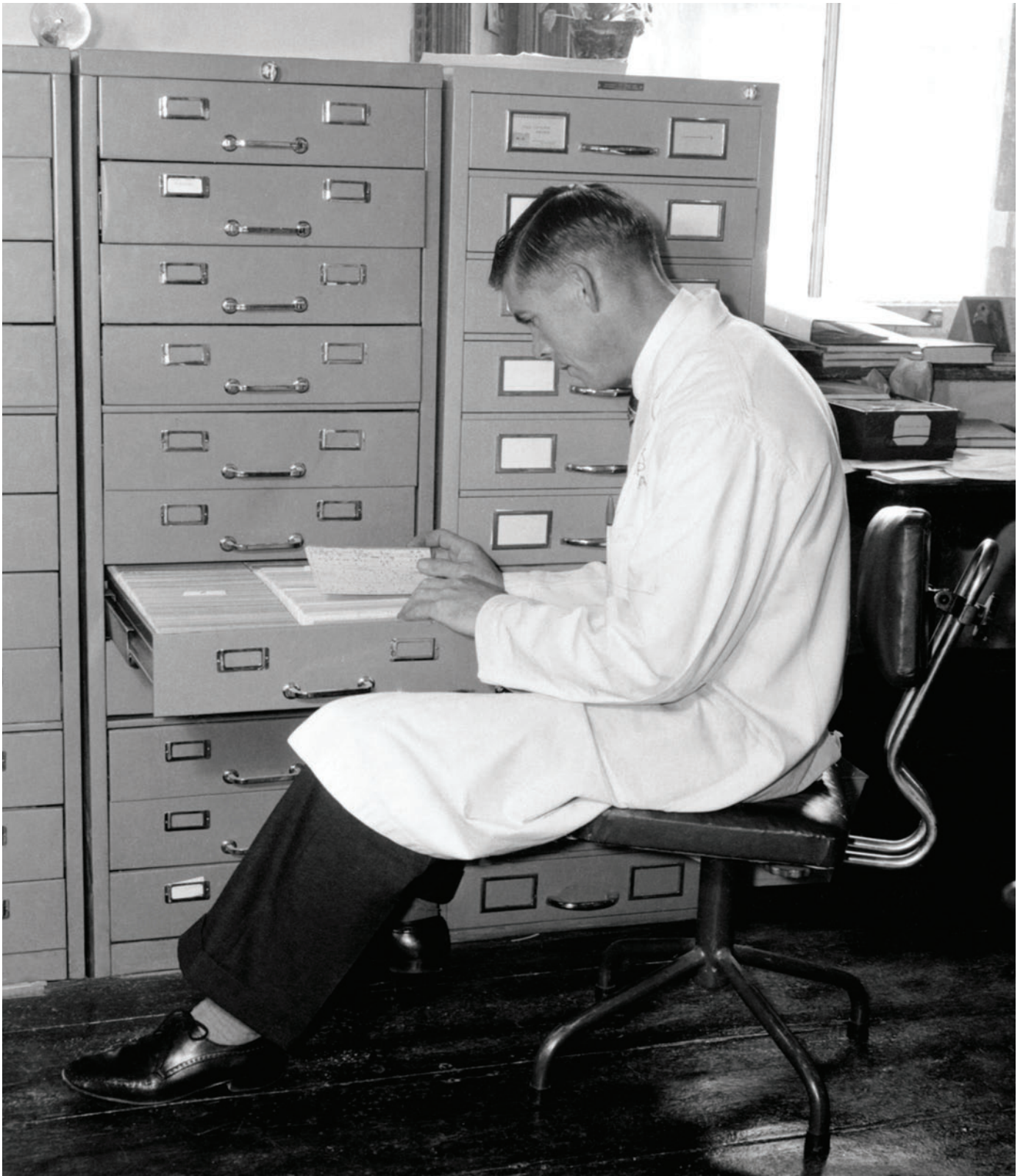
En nou gaan die **Kaapse Bibliotekaris** ook nie meer gedruk word nie en voortaan net in elektroniese formaat verskyn. Ek kan nog goed onthou hoe trots ek was in Oktober 2000 toe die eerste elektroniese weergawe van die tydskrif verskyn het. Nou, amper 20 jaar later, gaan die posdienste nie meer die tydskrif versprei nie. Gelukkig bly die tydskrif en sy waardevolle inhoud behoue.

Ek hoop net van harte dat ek nie weer oor 20 jaar sal moet skryf oor die impak van die volgende wêreldkrisis op ons lewens nie. Want teen daardie tyd is my tuisgemaakte *gin* lankal op.

Stefan Wehmeyer was die adjunkdirekteur van streke van die Wes-Kaapse Biblioteekdiens en het aan die einde van 2019 afgetree

| PARTING SHOT

Mr Geel doing filing, 1964

www.westerncape.gov.za/library

**Western Cape
Government**

Cultural Affairs and Sport